

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta 20.— „
četrť leta 10.— „
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
„ „ „ dvakrat . . . 80 „
„ „ „ trikrat . . . 50 „
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

I. D.:

Uvrstitev učiteljstva v pragmatiko drž. uradnikov in minister prosvete S. Pribičević.

Glavni odbor srbskega Udruženja v Beogradu je pri ministru prosvete deloval na to, da bo učiteljstvo tudi uvrščeno v splošno pragmatiko državnih uradnikov, in da se v to svrhu prideli tudi enega člana učiteljstva v odsek za izpremembo službene pragmatike.

Na to posredovanje je minister prosvete obvestil Udruženje, da je ukrenil potrebno pri ministrstvu za izjednačenje zakonov in sicer se glasi pismo na ministra za izjednačenje zakonov sledeče:

„Čast mi je prositi Vas, da izvolite urediti v komisiji, ki izpreminja projekt o regulaciji plač in pravic vseh državnih uradnikov in nameščencev v našem kraljestvu, da ista unese v pragmatiko tudi nameščence vseh narodnih šol in to:

1. Stalne nameščence z učiteljskim izpitom v kategorijo, v katero se uvrste državni uradniki z maturo srednje šole in one, ki imajo strokovno šolo, enako srednji šoli.

2. Učiteljske suplente, začasne učitelje in zabavilje v kategorijo, v katero se uvrste državni uradniki in nameščenci, ki nimajo strokovne šole in mature srednje šole.

Ker je komisiji potrebno, da ima informacije o vrstah učiteljstva, njihovi izobrazbi in plači, ki jo imajo dosežaj, sem odredil, da sme prisostvovati in dati pojasnila komisiji za sestavo pragmatike Dim Sokolović, predsednik glavnega odbora učiteljskega Udruženja, kot delegat ministrstva prosvete.

Zaradi tega mi je čast prositi Vas, gosp. minister, da izvolite o tem obvestiti komisijo ter opozoriti, da ista obvešča g. Dim. Sokolovića o sejah.“

Kakor razvidno iz predloga, se je zopet pozabilo na uvrstitev strokovnega in meščanskošolskega učiteljstva ter na učiteljice ženskih ročnih del.

V našem načrtu za šolski zakon je natančno precizirano stališče glede plač in uvrstitve posameznih kategorij učiteljstva. Načrt izključuje suplente in priznava samo

začasne in redne učitelje. O tem vprašanju se bo vsekakor odločilo že sedaj, pri državni pragmatiki. Tudi glede stališča za zabavilje in podobne kategorije, ima naš načrt natančneje določeno točko, kakor to izraža točka 2. v vlogi ministrstva. Na učiteljice ženskih ročnih del pa predlog ministrstva pozablja.

Usodna napaka za razvoj meščanskega šolstva bi bila, če se zopet v pragmatiki prezre in pozabi na meščanskošolsko in drugo strokovno učiteljstvo, kakor se je to zgodilo pri potrjenem zakonu o narodnih šolah.

Ko je izšla prva naredba deželne vlade za Slovenijo o ureditvi učiteljskih plač, je bilo v tej naredbi izpuščeno strokovno učiteljstvo izven meščanskih šol in učiteljice ženskih ročnih del. To se je popravilo in dopolnilo z naredbo 5. maja 1919, ki je uredila prejemke tudi učiteljicam ženskih ročnih del in raztegnila določbe o meščanskošolskem učiteljstvu na vse strokovno učiteljstvo — tudi drugih kategorij. Pri zakonu o narodnih šolah so pa sploh izpustili vse strokovno učiteljstvo.

Ponavljajo se vedno iste napake in kakor kaže, se ima pri ureditvi pragmatike izvršiti sedaj isto, kar se je pripetilo pri omenjenih naredbah za Slovenijo. Potem pa zopet ta boj za naknadne naredbe in še končno stališče ministrstva, da se take napake ne dajo popraviti z naredbo, temveč se zahteva poprave potom zakona, zaradi česar se že do danes ni popravila meščanskošolskemu učiteljstvu krivica, ki se mu je napravila z zakonom o narodnih šolah 1. decembra 1919.

Pri tem vidimo, kako nujna potreba bi bila, da bi imelo slovensko učiteljstvo svojega zastopnika v ministrstvu prosvete, ki bi opozarjal na pomanjkljivosti pri izdaji naredb in zakonov z ozirom na naše razmere.

Dolžnost naših zastopnikov je, da pravočasno opozore vse v poštevi prihajajoče faktorje na nedostatke glede uvrstitve, ki so se dosedaj pripetili, da se isti s pragmatiko popravijo. Ni pa to samo dolžnost naše centrale, temveč dolžnost vsakega posameznika, da opozori na točke, v katerih bi bilo potreba posredovati.

Hitimo, da ne bo zopet prepozno!

Gradili smo novi dom in smo prišli vanj še trudni in bolni, a polni živih sanj.

Naš svobodni dom, v trpljenju grajen, pozdravljen! V nas trdno temelj njegov naj bo postavljen. Ta volja, ki strla sramotne je usode, na njih ustvari zgradbo človeštva, svobode, ponosno zgradbo dolžnosti in pravic. Tej dobi velja naš plameneči klie. V iskrenem bratstvu stopamo njej nasproti naprej po jasni, v nas začrtani poti!

Franjo Roš.

C. ZASAVSKI:

Uvod k nadaljevanju Šolskih listov.

V očigled velikemu pomanjkanju šolskih čitank moramo tudi 2. šte. Šolskega lista pozdraviti kot edini pomoček za izpopolnjenje vrzeli, ki je nastala z novo dobo na strokovnem šolskem polju.

Duh svobode je razblinil predvojno hlapčevstvo, nam vzravnal hrbte in nas postavil pred ono veliko bodočnost, po kateri smo hrepeneli tisočletja in nam dal svobodne roke in prosto pot, da si jo ustvarimo iz lastne moči. To je velikansko delo, k kateremu smo poklicani vsi, in izostati ne sme nihče.

Centralizem v šolstvu naše države.

Na razpravo tov. I. J. v 20. št. Uč. Tov. kjer govori isti o centralizmu v naši skupni organizaciji, odgovarja „Nar. Prosveta“ v 55. šte., da danes ni več dvoma, da se bo vsa naša uprava centralizirala in bo v tem smislu morala biti tudi urejena naša organizacija.

Vsi glasovi o nekem federalizmu in separatizmu so neosnovani. O tem ne premišlja ni eden trezen politik v Jugoslaviji. Naša nova država ima popolno centralizacijo celokupne državne oblasti in hočemo v tej državi imeti tudi centralno šolsko upravo.

V ministrstvu za konstituantu je bil izdelan ustavni načrt, v katerem ni poteze federalizma. V kratkem se bodo posvetovali o tem tudi predstavniki političkih skupin in tedaj bodo manifestirali še jasneje za občo željo, da mora biti naša država urejena na centralistični osnovi.

Sedanji minister prosvete S. Pribičević je nedavno v razgovoru z enim našim predstavnikom učiteljstva rekel: da na vsak način ne more ostati pri tem, da bo imela naša centralna prosvetna uprava ravno toliko stika z narodno prosveto na Hrvaškem in v Sloveniji, kakor z narodno prosveto v Tunisu, kar znači, da bo v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev ena centralna šolska uprava za vso kraljestvo.

Po teh razjasnitvah naj bodo naši bratje in tovariši v Sloveniji trdno uverjeni: da bodo tudi pri novi ureditvi našega kraljestva šole državne ustanove, in ne pokrajinske in učitelji državni in ne pokrajinski uradniki.

Pa naj jih to trdno uverjenje spremlja tudi na jugoslovanski učiteljski kongres.

Pasivna volilna pravica učiteljstva.

Iz Beograda je došla 8. t. m. vest, da je v volilnem odboru zahteval dr. Palaček, naj se da ljudskošolskim učiteljem pasivna volilna pravica. Dr. Hohnjec je podpiral njegov predlog, ki pa ga je večina zavrnila.

V bivši Avstriji je imelo ljudskošolsko učiteljstvo in uradništvo tudi pasivno volilno pravico.

Drugače v Srbiji! V Srbiji je imelo izprva tudi ljudskošolsko učiteljstvo pasivno volilno pravico. Ker pa je bilo pri nekkih volitvah izvoljenih 60—80 ljudskošolskih učiteljev za narodne poslance, je izdala vlada zakon, da aktivni učitelj ne more biti narodni zastopnik. Vlada se je opirala na to, da je preveč zastopnikov enega stanu v narodnem predstavništvu. Jemala je tudi ozire na šolstvo. Narod je volil učiteljstvo v narodno predstavništvo, ker je bilo ono skoro edini inteligent po deželi. Posledica tega je bila, da so se morali ljudskošolski učitelji odpovedati svoji službi, če so hoteli izvrševati poslanski mandat.

Sedaj je hotel odsek za volilno pravico razširiti to odredbo na vso sedanjo državo.

Predsednik Zaveze je brzojavno protestiral proti takemu stališču na volilni odbor, raznim ministrstvom, parlamentarnim klubom, raznim poslancem in Udruženju.

Na to so došla poročila, da pride vprašanje pasivne volilne pravice ljudskošolskega učiteljstva še enkrat v razpravo v narodnem predstavništvu.

Zadnja vest z dne 14. t. m. se glasi: Narodno predstavništvo je na svoji današnji seji končalo generalno debato o volilnem redu za konstituantu. Določba o učiteljstvu je spremenjena v toliko, da smejo postati tudi učitelji poslanci, ne da bi morali zapustiti službo. Volilna predloga je bila nato s 169 glasovi proti 1 sprejeta.

Kulturni boj.

„Dasiravno obstoja Slomškova zveza že 20 let, vendar je začela živeti šele letos, ko se je pričel kulturni boj, kajti brez boja ni življenja.“

Govoril Fabinc na zborovanju podr. Sl. zv. za Novomesto, 6. maja t. l. („Sl. Uč.“ št. 5. t. l.)

Pod firmo kulturnega boja hoče Fabinc obdržati za vsako ceno prepir med učiteljstvom, zato hoče še nadalje vzdr-

LISTEK.

Ob petdesetletnici ustanovitve celjskega učit. društva.

Za nami je pol stoletja boja in dela, odkar je velika misel oživila, da v moči bratstva najdemo delu uspeh. S to mislijo šle so v najtežjih minolih dneh v jasno začrtano cesto naprej, naprej za cilji naše volje, naših idej iskreno strnjene naše široke vrste in danes so vse preizkušene in čvrste.

Ko zremo nazaj na delo minolih dni, spominjamo danes se vseh, ki že so odšli, a v nas žive še njih dela in imena. Spominu njih gre naša misel iskrena. Vse dni smo verovali iz želji in sanj v vstajenje naših smelih pričakovanj, v svobodno novo življenje smo verovali in naši oltarji so stali zidani v skali.

Graditelji bili smo, dvigali smo zaklade in k delu smo klicali sihe zdrave, mlade. Buditelji bili smo, ki smo k živi sili bodočnost našo mlado prebudili, da v sebi najde našo zdravo zavest, dolžnost. In vidi pot v veliko, pravično prostost.

Prijeti je pa to delo v duhu časa in ljudstva in nikakor nam ni iti preko teh dveh faktorjev, da ne bomo stali navsezadnje osamljeni daleč tam nekje spredaj, a velika masa ljudstva ločena od nas v medlem ozadju. Postaviti se moramo v splošno kulturno paralelo z modernimi soslednjimi narodi potom moderniziranja našega šolstva, a izpustiti ni z vidika, da smo ubrali popolnoma napačno pot, če gremo mimo ali pa preko velike mase in njenega duha, ampak v prvi vrsti nam je tega izločiti iz nivoja suženstva ter ga usposobiti, prikrojiti in napraviti dovzetnega za novo življenje, za moderni razvoj.

In zdi se mi, da ravno te momente premalo upošteva Šolski list. Manjka mu vsestranske psihične poglobitve v duševno življenje in življenske potrebe najširše ljudske mase, ki naj bo jedro in snov, s katero je operirati.

Rešimo vendar vprašanje, ali naj ostane pri čitankah stalne vrednosti, ali naj se oklenemo listov. Samo iz sebe se to ne bo rešilo.

Pozdravljam vsak napredek na polju mladinske literature, katere bi bila deca pač največ deležna potom periodičnih listov, ki bi se uporabljali za šolsko čtivo

in dajali mladini vedno nove duševne hrane. Dvomim pa, če se bo metamorfoza duha časa vršila s tako naglico, da je nemogoče, da bi jo reprezentirala za daljšo dobo čitanka stalne vrednosti in da je za to neobhodno potreben periodičen list. Vzemimo v roke Ljudevita Stiasnega Berilo za ponavljalne, oziroma za kmetijsko nadaljevalne šole — pa premišljajmo! Ta šolska knjiga je bila urejena in izdana še v dobi našega suženstva, pa kako veje iz nje duh narodne samozvesti, zavednosti in samostojnosti, kako živo je znal nadzornik Stiasny vklesati v njo narodove težnje, kako ljubko se oprijemlje v njej preprosta duša seljaka svojega svetišča — lastne grude in domovine, in uverjen sem, da je to berilo duhá marsikatega učenca iztrgalo iz robstva in ga postavilo še preko naše dobe v nov svet. Splošno priljubljeno je to berilo in s tem izražen velik del kritike, in uverjen sem za svojo osebo, da bi z malimi izpremembami in dodatki nadkriljevalo še za precejšnjo dobo Šolski list, četudi je ta že precej udomačen.

Tudi ne smemo iti gluhi in slepi preko in mimo dejstva, da naše podeželsko ljudstvo zaenkrat še ne bo voljno nabavljati svoji deci vsak čas nov list, medtem ko

žati kulturne učiteljske organizacije, da bo z njimi ogrožal delo in stanovsko slovo v Uniji. Kulturni boj naj bi se odvijal seboj učiteljstvo in naj si vzdrži poleg skupne stanovske organizacije še **kulturne organizacije**, ki naj bi bojevale med seboj **kulturni boj**! Učiteljski stan naj si dovoli ta šport, da bo v svojih lastnih vrstah bilo kulturni boj in se zaradi tega cepilo in razširjevalo sovraštvo in lastnih vrstah; drugi bodo pa vladali še naprej nad učiteljstvom, mu zaradi nesloge še nadalje krivično odmerjali plače in delili pravice kakor bo njim ljubo, ker bo ena stranka učiteljstva rovarila proti drugi stranki učiteljstva, tako da nobena ne bo imela ugleda pri oblasteh in v javnosti.

Kje si dovolijo drugi državni uradniki ta šport, da bi bojevali v svojih lastnih vrstah kulturni boj: kje si dovolijo to n. pr. postarji med seboj, kje si dovolijo trgovci, kje si dovolijo profesorji, kje si dovolijo drugi stanovi, da bi se organizirali v samem stanu za kulturni boj?

To se pravi tirati učiteljstvo zopet proč od stanovske, strogo strokovne organizacije, ker se bodo te kulturno-bojne organizacije naslanjale na politične stranke in si bodo potem strank skušale pridobiti moč in veljavo tudi med učiteljstvom ter s tem ubijale strokovno organizacijo. Tako bodo zopet politične stranke vodile usodo naših materialnih in pravnih pravic in med učiteljstvom bodo vladale zopet iste razmere, kakor so vladale v preteklosti.

Pustimo, naj bojujejo kulturni boj politične stranke, stanovsko se ga pa izogibljimo! Kdor zanaša kulturni boj v naš stan, zanaša v njega preprič!

Uradniki se nikdar medsebojno ne vprašajo, kaj so po prepričanju. Uradnik je, boritelj za skupne gnotne in pravne razmere, kulturni boj mu pa puste bojevati izven stanu v političnih strankah, kjer mu je ljubo; mi bi morali gledati v prvi vrsti v nas učitelja, borca za gnotne in pravne pravice ter povzdigo izobrazbe. Kulturni boj pa pustimo bojevati vsakomur, kdor ga je željan, izven našega stanu in izven naših organizacij — v političnih strankah.

Učiteljski stan je socialno prešibak, da bi se puščal izrabljati od političnih strank, **potom svojih eksponentov**, za medsebojni kulturni boj.

Svobodomiseltvo in „liberalna Zaveza“ je danes le sredstvo, ki se ga poslužujejo razni razdorni in **od političnih strank najeti elementi** med učiteljstvom, da hujkajo na medsebojni kulturni boj. V imenu krščanstva nastopajo, a v srcu ga ne nosijo! Tudi to jim je le sredstvo v dosego namenov.

Neodgovorni elementi hujkajo na medsebojni boj, ljudje brez čuta odgovornosti; ljudje, ki so krivi in vzrok, da je učiteljstvo razupito med ljudstvom kot liberalno in svobodomiselnost, so sedaj sami šli v one vrste in sami črnijo učiteljstvo med ljudstvom ter svoje grehe zvrčajo sedaj na ostalo učiteljstvo!

Ljudje, ki so **surovo** psovali svoje politične nasprotnike in se **surovo** norčevali iz verskih čustev, so postali zaščitniki krščanstva. Mi pa trdimo, surovost je človeku prirojena, komur ni dana, je nima, kdor jo pa ima, se je ne iznebi.

Spominjam se zborovanja v Gorici: Govoril je neki sedanji **Fabinčev** ožji somišljenik. Vsaka druga beseda je bila „far“. Odhajali smo po vrsti iz dvorane. Sram nas je bilo. S svojim nastopom nam je vzel ugled med ljudstvom in obsojali smo tak nastop. In par let pozneje je bil v vrstah krščanske mislečega učiteljstva

bi čitanke zadostovale za daljšo dobo. Ne rečem, da bi šole na ugodnih tleh ne mogle z dobrim uspehom uporabljati šolskih listov te ali one oblike, a o izvedljivosti na pretežni večini šol še vedno dvomim. Malo čudno bo izgledalo, kako bodo nekatere šole uporabljale že ne vem katero številko Šolskega lista, medtem ko bodo drugje še vedno guli stare predvojnne čitanke.

Odločimo se tako ali tako! Zdi se mi, da vse nekam preveč ugrabimo, pa premalo eksperimentiramo, vse preveč blokiramo, pa si premalo utrjujemo in začrtujemo pot; podajamo mladini in odraslim roke, pa tako oddaleč, da si ne upajo in ne morejo za nami.

Strnimo se, zberimo plodove dela velikih mož in poznavateljev razvoja naroda, analizirajmo preteklost, spravimo jo v sklad s sedanjostjo in si ustvarimo jasen program za prihodnost. Poglobimo se v potrebe, v duha najširše ljudske mase in dajmo šoli knjige, v kateri bo kot v zrcalu videla mladina lastno dušo, nje razvoj in stremenje in si bo iz slike preteklosti in sedanjosti ustvarjala podlago za bodočnost.

Zdi se mi, da Šolski list tega ni še povsem zadel. Celotna slika je le malo pre-

in je svoje psovke izrabljaj za hujkanje proti nam.

Ne obsojamo vseh, a obsojamo one, ki so se vrnili med poštene in lojalne člane in izrabljajo sedaj vso organizacijo za razdor in hujkanje ter v svoje osebne namene.

Fabinc je bil urednik „Jeseniške Straže“. Njegov list je izgledal tako-le: „Čast znajo krasti naši farovski gosposdije. Z velikim veseljem so raztrobili v svet, da se mora **Fabinc** s tovariši zagovarjati pred sodnijo radi prepovedane igre in drugih delikatnih stvari.“ (Jeseniška Straža, št. 33. leta 1905.)

„**Sodoma in gomora**. Pod krinko po-božnosti se goji najgrša pohotnost ter se duševno in telesno propast.“ (Jeseniška mladi zarod s pretkano hinavščino tira v Straža, št. 34. l. 1905.)

Jeseničani v ta nebesa še ne marajo, ker so **farji** notri.“ (Jeseniška Straža, št. 11. l. 1906.)

„**Socialni demokrat** je vsak delavec, ki je pameten, klerikalci so pa tudi delavci, ki so **tepci**. Gilej, da boš srečen na tej zemlji — **nebesa so za vrabce**.“ (Jeseniška Straža, št. 19. l. 1906.)

„**Fabinc** je na dnevnem redu v **farškem „Slovenec“**. Kljub temu pa bo **farška** stranka doživela še marsikatero bridko. „**Slovenec**“, ki ima povsod svoj nos in se ne sramuje **svinjarij**, naj prične enkrat poročati, **kako pridno obiskujejo kranjski kaplani in fajmoštri št. 13 v Ljubljani**. Tu ima Zabukovec hvaležno polje.“ (Jeseniška Straža, št. 30. l. 1906.)

Fabinc je bil duševni oče „Jeseniške Straže“, njemu je gotovo znano, kdo je bil pisec teh notic in kdo je na tako surov način vodil „kulturni boj“!

„**Kaj pa hočejo klerikalci?** Ti hočejo tako volilno preosnovi, da dobi za poslance: meščan — **farja**, trgovec — **farja**, kmet — **farja**, delavec pa mežnarja... da bi politična Kranjska izgledala kakor velika kalna luža, v kateri bi naši **farji** lovili ribice za škofovo mizo, za katero bi se potem vsedli in jedli in pili.“ (Jeseniška Straža, št. 20. l. 1906.)

„Jeseniško požarno brambo naj podpira župnik Zabukovec s svojimi kaplani, hlapi in deklami in pritečejo Krivčevi gasilci gotovo radi v župnišče, če se enkrat tamkaj kaj nevarnega užge, **ker imajo baje posebno po župniščih vročo kri**, če začutijo bližino **kake izvoljene Marijine device**. Govori se tudi, da je Zabukovec izboren plezalec po gasilnih lestvah, kakor tudi kaplan **Čuk**, **nadepolni načelnik ajmohtarskega telovadnega društva — Orel**.“ (Jeseniška Straža, št. 10. l. 1906.)

„Božjo milost je izgubil Zabukovec, ker vkljub vztrajni molitvi Marijinih devic ni zmagal pri volitvah. Morda so se hoteli v nebesih maščevati nad „**Sodomom** in **Gomoro**“ jeseniških Marijinih otrok.“ (Jeseniška Straža, št. 17. l. 1906.)

Gospod **Fabinc**! Norčevanje iz verskih čustev, surovo psovanje in zasmehovanje krščanskih organizacij ni bilo naše sredstvo. Gotovo se vam bodo sedaj zahvalili vsi, če bodete vi vodili za krščanske ideje — kulturni boj!

In dalje vaše glasilo:

„**Najslabši človek na svetu je klerikalci**. Klerikalca poznaš od daleč. Vsak klerikalci je hinavec in predpoda farizeja. On hodi v procesije, obiskuje cerkve in farovže ter pri vsaki priliki poljubi fajmoštru roko. Kadar ga nihče ne vidi, se rad vpijan, če ga pa vidi drugi ljudje, pravi, da vina še ne pogleda. Če je klerikalci oženjen, rad lazi za drugimi ženskami; to pa le, če je na skrivnem, n. pr. v kaki temni podzemeljski kleti.

temna, premalo izrazito izklesana in pa precej premalo upošteva splošni nivo duševnega razpoloženja in razmaha široke ljudske mase.

Poudarjam pa, da Šolski list zaenkrat izpopolnjuje vrzel in je z njim započeto delo, ki je neizogibno in za razvoj šolstva in povzdigo narodove blaginje neobhodno potrebno.

Eminentne važnosti pa je, da ljudje, katerim je ali pa bo poverjeno to važno delo, ne preslišijo glasov, ki prihajajo z dežele, ker ti izvirajo iz širokih ljudskih mas, njih duše in potreb; na nasprotni strani je pa želeti več in glasnejših zahteve od podeželskih tovarišev, ker sicer bo plod dela dozoreval enostransko.

Prispevki za Šolski list.

Tovariši, tovarišice!

Dozdaj smo priredili od vsake stopnje „Šolskega lista“ po 2 številki, v katerih smo se ozirali najbolj na jesen in pomlad. Nameravamo izdati še eno številko s snovjo o zimi in poletju. Preden smo se lotili posla, smo se obrnili do tovarišev s prošnjo, da nas podpirajo s prispevki; od-

Klerikalne ženske so najhujše opravljivke in imajo najhujšobnejše jezike ter so navadno vpisane v Marijino družbo. Po cesti hodijo vedno pobešenih oči, ker se čutijo za najčistejše ženske, a kadar so na varnem, kar trepečejo od veselja, če se jih dotakne moška roka in takrat se vsakdo lahko prepriča, da so klerikalne ženske prav močno krvave pod kožo. Klerikalci nikdar ničesar ne zapuj, ker on ti bo vedno izkušal škodovati. Vsako najmanjšo besedico nese toplo v farovž. Kadar se čuti klerikalci nepaženega, je največji falot, če pa je le kdo nepoklican navzoč, je vedno pobojen, potuhnjen, zviti in hinavski in se kaže svojemu nasprotniku kot največji prijatelj.“ (Jeseniška Straža, št. 30. leta 1906.)

Gospod **Fabinc**, urednik „Slovenskega Učitelja“, gotovo vam je dobro znano, kdo je pisec teh vrstic, ker ste bili duševni oče „Jeseniški Straži“!

In danes! Danes sejete preprič med učiteljstvo, hujskate učiteljski stan na medsebojni kulturni boj. Zaradi enega človeka, zaradi **Fabince** naj traja razdor v učiteljskih vrstah naprej.

Živimo v prepričanju, da bo učiteljstvo odklonilo **Fabinčev** kulturni boj in ga bo prepustilo političnim strankam in **Fabincu**. Učiteljstvo potrebuje sedaj dela za svoje gnotne in pravne pravice, ne pa za **Fabinčeve** hujskarije na medsebojni boj in njegovo osebno izkoriščanje organizacije v dosego njegovih osebnih egoistiških smotrov.

Mladina v nevarnosti.

— Razorana njiva so vaša srca, naj pade seme vanjo, da bo kilo in zorelo nekoč! Nič ne škodi, če ste veseli in razposajeni; tistega se bojte, ki mrko gleda in počasi hodi! —

I. Cankar, „Hlapec Jernej“ VII.— 31. str.

„Kdor ima vpogled v življenje današnje srednješolske mladine, ve, da profesorji niso vzgajali. Politično maščevanje in stikanje za avstrofilijski ovaduh je bila temu stanu večja življenska potreba nego vprašanje, kako bi vzgajali mladino, da bi ne padala v verižništvo in popivanje in vse, kar izvira iz vsega tega.“

„Vsem nam je že znano, s kakšnim krikom se je svobodomiselnost učiteljstvo zagnalo proti Marijanskim kongregacijam, kakšno slavo je zagnalo načrtu novega šolskega zakona, s kakšnim tonom govori o veri in duhovniku v svojem glasilu za kavarne in gostilne, v katerih popiva dijak verižnik, ni pa imelo očesa za nevarnost, ki grozi našemu dijaštvu vsled stanovjske krize, pač pa govore priče o popivanju in razbijanju razpel po svobodomiselnem učiteljstvu.“

Zagovarjal ne bom **Perka**, ne **Koleše**! Resnica pa je: mladi fantič je bil zapeljan; zapeljala ga je v tisto dejanje slaba družba in le-ta je odgovorna za čin.

Kdo je tista družba? Kje se je sestala in kedaj?

Zalostno toda resnično: danes se hoče umiti vsakdo svoje roke in zopet resnično dejstvo: gospoda, ki danes najbolj kriči in hoče s svojim krikom razpečavati moralo, da je tudi ravno ta gospoda kriva zastrupljenja mladih duš.

Javnost še ni pozabila vojne dobe in kruta bo sodba, kadar jo bo izrekla.

Vsega zakulisnega dela v dobi avstrijske strahovlade se še spominjamo in nikdo se ne bo čudil, če se je stikalo po prevratu po ovaduhih, ki so gnali marsikoga v obup.

krito povemo, da nismo pričakovali dosti, a dobili smo še manj. Kdor je kaj poslal, je pa mislil, da bo pač najboljšo to, kar sam napiše. Vemo pa, da je v slovenskem slovstvu **mnoogo klasične snovi**, ki bi jo morali dati deci v roke in to ne le etične, tudi realistične. A posameznik v kratko odmerjeni dobi pri najboljši volji ne more obvladati vsega. Zato se vnovič obračamo do Vas in prosimo: Išcite, zbirajte in prispevajte! Pomagajte, da nam bo mogoče sestaviti res nekaj dobrega, trajno dobrega! Kdor je zasledoval stvarne ocene, ve tudi, kako z združenimi močmi lahko opravimo pogreške, ki jih je našla kritika.

Prispevke (izrezke in izpiske) kakor tudi lastne spise pošiljajte do konca t. m. urednikom posameznih stopenj, te tudi opozarjajte na primerne spise, o katerih točno označite, kje se nahajajo.

Za prvo stopnjo: **Ludovik Černež** v Celju; za drugo stopnjo: **Andrej Rapč** v Ljubljani; za III. stopnjo: **Pavel Flerč** v Ptuj.

Podpirajte „Jugoslovansko Matico!“

In vprašal bi: je li bilo ovaduhstvo opravičeno, je li bilo vzgled učeči se mladim?

Prijatelj, poznam ljudi, ki so že vse bili — le zamorec ni! Kaj menite! je li takov človek česa vreden in kakova naj bo mladina, vzgojena od takega junaka?

Ta je pa tudi član tiste družbe, ki kvarno vpliva na našo mladino, je pa tudi privrženec one družbe, ki jim je bila in je „črnožolta vzgoja“ vse. Verujem, da so še vedno skriti na zapečkih možakarji, ki bi hoteli zopet dobo žandarjev. Le teh se mi branimo, zakaj ta je bila izvor marsikaterega greha, je tudi kriva današnjega demoraliziranega sveta.

Resnica je kruta in grešnik jo nerad prizna. Jaz pa porečem: **če že hočeš govoriti o današnjem svetu, tedaj ne išči greha pri drugih, ne zaletavaj se z vsemi mogočimi nesramnostmi v svojega bližnjega, temveč povprašaj med svojci: grešnik, ali si se spokoril!**

Gotovo je, da je treba ozdraviti, kar je bolno! Siromak pa tisti zdravnik, ki bo kričal: „Kdo je zakrivil bolezen? Poiščite ga, da ga oštejem!“

Ne, ne! Prijatelj, ne tako! Nič ne bo kruha, če bomo čakali, da se žito samo omlati!

Priden in vesten gospodar bo šel na travnik in bo pogrebel vse čez noč nastale krtine. Plevel je treba odstraniti, pa če bomo samo kričali, bo mirno rasel dalje, in se šopiril toliko časa, dokler ga ne odstranimo!

In končno: razumel je dobro vsakdo tiste besede v „Večernem listu“, in menim, da se v nikogar ni vkoreninilo prepričanje: možakar, ki je to pisal, je koristil javnosti oziroma hoče koristiti. Nasprotno! Kdor je pogledal za kulise je spoznal namen, saj tega ni bilo moči skriti na različnih mestih.

Prijatelj, le potolažite se! Poklicani faktorji vršijo že davno svojo dolžnost, nikomur pa še ni prišlo na misel: moralizirati v dostojnem „Večernem listu“.

Menim, da je gotovim ljudem trn v peti vsak, ki ne gre skrivljenega hrbita in sklonjene glave h koritu. Uverjen pa je tudi vsakdo, da je od vas imenovan „svobodomiselnost učiteljstvo“ boljše kakor tisto, ki se kaže v najlepši luči, ki hodi navidezno za križem!

Dejanja govore! Torej na delo — pa ne s krikom! —j.

Učiteljsko razsodišče.

Razsodišče imamo! Dolgo let smo ga želeli, dolga leta ustanavljali, — sedaj je tu. Trikrat toliko in še več točk bi bil lahko sestavil, podal bi lahko obširen komentar, a ni potrebno, — kar manjka, bo pokazala praksa, prišli bodo stvarni predlogi in ti bodo zidali dalje.

Ugoden čas je sedaj, ko si hočemo ustvariti šolstvo na boljšem temelju, ugoden čas je sedaj, ko so nam šolske oblasti bolj naklonjene in tudi državna oblast kaže prijaznejše lice, posebno sedaj, ko se rabi zadovoljno učiteljstvo.

Neugoden čas pa je, ker vlada sedaj splošna razburjenost in posamezniki zaničkajo vsako avtoriteto ter tolmarijo samovoljnost za svobodo.

Iz začetka si ne obetam mnogo, vsak začetek je težaven, vendar pozivam tovariše, da ne odjenjamo. V naših vrstah smo čutili potrebo razsodišča, iz naših vrst so predlogi, sami smo si ga ustvarili, sedaj ga tudi vpoštevajmo, ker je v našo korist.

Nesporazumljenja ne bodo minila, ne bodo minili vzroki pritožb, miniti pa morajo ustne pritožbe brez vednosti obtoženca; sedaj vsak ve, kamor se mu je pritožiti. Kdor bo še v bodoče tožil svoje tovariše nadzorniku, članom šol. oblasti, itd. lahko pričakuje pojasnila, da je to postopanje netovariško in vzbuja sum, da je identično z obrekovanjem in denunciranjem.

Ali bodo vsi učitelji priznali razsodišče? Ne, kdor se čuti krivega, se ga bo branil, iskal zaslombe pri politični stranki, morda bo celo izstopil iz društva. Tudi tega se ne smemo strašiti. Vedeli bomo mi in šol. oblasti, zakaj se brani razsodišča.

Kako se bo obneslo, je največ odvisno od tega, ako se bo izpraševalo. Stvar je resna, razsodniki morajo biti zelo natančni in vestni, pri tem morajo pa vedno paziti da ne bodo malenkostni.

Da bi nam prav dobro uspelo najnovejše podjetje!

S.:

Kam plovemo.

(Dopis iz bivše Štajerske.)

Zadnje čase „Straža“ in „Slovenec“ polivata gnojnico na Zavezino učiteljstvo kar na debelo.

„Učiteljski Tovariš“ je „protikrščanski“ list, kakor da bi bil „monistično glasilo“ kakšnega Haecckla, in to v tovarišice Zavezanih društev so prvoborniki svojebodominstva, ki dobijo najbrž prvi sedež pri kongresu protozidarjev, ki se bo vršil v Pragi! — Takšen ali sličen utis odnese tisti, ki čita ognjevite članke v imenovanih listih vsaj z malo pozornostjo. — Ne vem, kdo je pisec teh golid gnojnice. — Vem pa, da dela Slomškova zveza na ta način propagando in reklamo za svojo že popolnoma obrabljeno firmo.

Ker je „Učiteljski Tovariš“ sploh preveč obziren napram ljudem takšne mentalitete, mu še za to hvaležnost očitajo, da se je njegovo učiteljstvo potuhnilo, ker se boji krščanskih učiteljev.

Nedavno sva šla z dobrohotnim, popolnoma nepolitično mislečim starčkom v mesto. — Ko mu v toku razgovora povem, da sem učitelj, me vpraša z nekakšnim komičnim respektom, če nisem nemara pri tistih učiteljih zraven, ki kolonejo Boga in so zavrgli cerkev in vse, kar je krščanskega. — Na moje malce začudeno vprašanje, odkod tako sumničenje, mi odgovori približno tako-le:

Saj naši časniki zdaj toliko pišejo, kako ste brezumni in kako hočete ljudstvu vero vzeti!

Ali se zavedate gg. odgovorni uredniki, kako si obkladate vest in kam vodi takšna pisarija, ki je v resnici le „lov na kaline“?

Recite to pisci imenovanih strupenih člankov le o takšni učiteljski organizaciji, ki stoji na protozidarskem programu ali magari o takšnih učiteljih, ki so se javno izrekli za tak program.

Ne trdite to pa o nepolitični organizaciji, ki je med najtolerantnejšimi. — In potem še hočete v stanovskih zadevah le z nami združiti, prijatelji Slomšk. zveze?

Ne, ne bo se Vam posrečilo, prijatelji demagogi, da bi zrevolucionirali krščansko misleče ljudstvo proti nam, ki so nam bili vedno sveti nauki Jezusa Kristusa, največjega propovednika ljubezni med človeštvom!

Uganjajte demagogijo v svojem strokovnem glasilu, ali v „pro domo“-dopisih, v kolikor Vam ljubo in drago, a ne odlagajte svojega strupa v glasila, ki so namenjena ljudstvu!

Demokratizem in socijalna pravičnost.

Zalotil je volk ovco na paši. Vsevprek je objedala travo in cvetje in grmovje. Takole jo nahrani volk: „Kje ti je cut demokratizma in socijalne pravičnosti? Kako da ugonabljaš travo in cvetje in grmovje, ki ti tudi rado živelo? Ali ni dal Bog svobode živim stvarim, da se razvijajo, da žive in se vesele življenja? Ali imaš pravico, da jim kratiš to svobodo? Ne in petnajstkrat ne! Ali ima sploh kdo to in tako pravico? Ne in dvajsetkrat ne!“ Hipec nato je pomislil: „Samo jaz sem izjema,“ pa je požrl ovco.

Tisti odlok se glasi: V. š. sv. je z odlokom z dne 25. maja 1920, št. 5551 odločil: Načelo demokratizma in socijalne pravičnosti stremi za tem, da bodi ves pouk brezplačen. Treba bo odpraviti šolnino, torej tudi pristojbino za izpite. Tretji odstavek čl. 210. dok. šol. in uč. reda govori že zdaj o izpiti, ki ni zanje plačati nikake pristojbine. Zato se v. š. sv. ne zdi umestno in nujno potrebno, da bi predlagal za prehodno dobo poverjeništvu za uk in bogočastje, naj izpremeni čl. 210. š. in uč. reda.

Res je! Čemu neki. Pet učiteljev dobi 12 K, to je četrta vina in vsakemu zemljo zato, da izprašajo privatnega učenca. Naj dotičnih rajši sam izpije četrta vina in poje pet zemelj, bo vsaj vedel kdaj je delal izpit, ki mu odpre pot v življenje!

Drugi odlok pa tako: Poverjeništvu za uk in bogočastje je z razpisom z dne 23. marca 1920, št. 429. odredilo: ... da se odslej nadalje zvišajo pristojbine v naslednji izmeri: 1. Pri izpiti za ljudske šole na 50 K, 2. pri izpiti za meščanske šole na 70 K, 3. pri izpiti za pomožne šole na 70 K itd.

Prav tako! Še premalo je. Ko bi danes imel v žepu izpričevalo, da sem zmožen slovenščine, bi dal rad dvakrat 70 K. Dva meseca bi ne šel k Balonu, in shramba za denar bi bila v redu, pa slovensko bi znal.

Naš mestni šolski svet pobira od vseh učencev, ki so jih iz tujih okolišev po 50 K šolnine zato, ker zavzemajo v šolski sobi 500 dm³ prostora. V mestnem šolskem svetu sem sam glasoval za ta davček. Pa sem imel slab oziroma dober namen pri tem. Nemci so pobirali samo po 30 K in so denar uporabili za stanarino učiteljem. Takole sem kalkuliral: Čim več bomo nabrali, večja bo stanarina. In sem glasoval in se urezal. Bili so lepi tisočaki, sam sem jih pomagal nabirati.

Stvar je pa taka. Če rečem ženi naj mi da kos klobase, se odreže, da je več dni kot klobas, da pa le. Mestni šolski svet je tudi rekel, da je več milijonov dolga kot mesecev v letu, pa ni dal ničesar. Bila je to kazen za zahrbtnost. Mar bi glasoval v smislu višjega šolskega sveta: pouk brezplačen. Prav ima tovariš Fabinc, ki trdi, da pri nas neslomškarjih ni krščanske morale.

Oj ti nesrečna socijalna pravičnost in pa demokracija! Kje vruga so izkopali besedo, da straši po svetu pravične ljudi. In ko bi človek vsaj razumel nje pomen in bistvo. Izpočetka sem si mislil takole: Šli bomo na delo, eni tu, drugi tam. „Višjih“ in „nižjih“ ni „predpostavljanih“ in „zapostavljenih“ ni. Oni pride na tvoje mesto, ti na njegovo. Če potrebujemo svetovalca ga izberemo skupaj izmed najzmožnejših. Če se ne obnesem mi poveš, če se ne obnašaš prav, ti povem, vse brez jeze in sovraštva. Kakor v dobro urejeni tvornici...

Izgini sen! Danes sem že izprevidel, da sem si pomen besede tolmačil popolnoma krivo. Quod licet Jovi...

Drag. H.

Čitanka za meščanske šole.

(Na vprašanje g. tov. Brinarja v 23. šte. „Učit. Tovariša“.)

I. Zahtevamo, da imej absolvent mešč. šole primeren nazor o naših duševnih velikanih. Ta je mogoče le, če mu je bila snov ob koncu študijske dobe podana zaokrožena — pregledno. Če še ni zbrana v knjigi, jo mora zbrati učitelj sam, če je pa v knjigi, je olajšano delo učitelju, najbolj pa učencem. Danes velja 3. razr. splošno za končni razred. Zato naj bi bila v čitanki snov razdeljena po zastopnikih slovtva, po vrsti kakor so živeli (brez ozira, je li pesnik ali pisatelj, prirodoslovec ali potopisec itd.; — razne struje, dobe, boji v slovtvenem pouku na mešč. šoli itak ne pridejo dosti v poštev). Kot uvod poglavja naj bi bilo najvažnejše iz življenja dotičnika, kolikor je pač odločilno za njegova dela. Zatem naj bi bili samo naštet sestavki, pesmi, ki so jih učenci že čitali v 1. in 2. razr. (po čitankah), potem naj bi prišli novi proizvodi, razvrščeni primerno sklepu, ki naj bi obsegal kratko karakteristiko pisatelja. — To bo tudi sigurna pot najti prave bisere naše literature, in bodo izginili iz knjig sestavki, ki so že vnaprej obsojeni, da jih nikdar ne čitamo, ali pa samo z nevoljo ker ni drugih. — Ob koncu knjige bi ne bili odveč kratki obrisi jugoslovanske, severoslovanske, svetovne literature kratek pregled kulturnih institutov Jugoslavije, znanstvenih in književnih revij slovenskih in seveda tudi nekaj poetike.

II. Vsaj nekoliko moramo poznati tudi slovtvo naših bratov. Izbrati je mogoče samo nekaj prvakov, te pa v originalu. Stremiti moramo sicer za tem, da Srbi opustijo svojo nemoderno pisavo. Hrvatje svoje ne bodo opustili in mi svoje tudi ne. Prevelike koncesije cirilici se mi ne zde zato umestne. (Ne vem, če Srbi v svojih grad. šolah gojijo hrvaščino [zaradi pisanja!])

Z ozirom na visoke cene knjig je pa gotovo bolj ekonomično uvrstiti v čitanke recimo za eno desetino knjige hrvaškega teksta in za eno petdesetino cirilice, kakor pa uvajati za srbohrvaščino posebno učno knjigo. Iz istega razloga bi bilo pridejati slovnici par listov srbohrvaške slovnice. J. Bernot.

Kje so suplentke?

V zadnji seji višjega šolskega sveta je bil sprejet predlog, da si morajo one mlade učiteljice, ki supirajo v Ljubljani, pa imajo že usposobljenostni izpit, a še ne stalnega mesta, poiskati stalno mesto zunaj Ljubljane, ker s prihodnjim šolskim letom ne dobi nobena več službe v Ljubljani.

Učiteljice, službujoče po deželi, moramo le odobravati navedeni ukrep višjega šolskega sveta. Vse imamo enake dolžnosti, pa naj imamo tudi vse enake pravice! Zakaj bi nekatere mlade učiteljice iz takozvanih „boljših hiš“ — hotele imeti kot parasiti več ugodnosti, udobnosti in pravic v našem stanu? Naj tudi te „dame“ poskusijo podeželsko življenje! Zeleti bi bilo leto, da bi se zgoraj navedena določba uveljavila tudi za vsa ostala provincijalna mesta po Sloveniji, kjer kar mrgoli mladih učiteljic brez stalne službe, potem pa ne bo več manjkalo suplentk za šole po vaseh in hribih! —

V ilustracijo po remeduri kričečih razmer bodi navedeno kot konkreten slučaj — sledeče: Na Gorenjskem, v prijaznem mestu „x“ živi doma pri svojih starših okrog „osem“ mladih učiteljic, ki imajo že vse večinoma usposobljenostni izpit in vse čakajo na stalno nameščenje v „x“. Nobena noče iti službovat na de-

želo, vse željno čakajo, kdaj pojde starejša učiteljstvo domače šole v pokoj, da bi potem one prišle na njih mesta. Sedaj se pa pulijo za suplenture na domači šoli in starejša učiteljstvo podpira celo lenobo tem izvoljenkam na ta način, da gre na dopust, samo da pride katera izmed njih do zaželjene suplenture. Poučevati hočejo samo v mestu, kmečkih šol se ogibljejo in bojijo. Spomladi 1919 je v 1 uro oddaljenih T... zbolela učiteljica S... in odšla na daljši dopust, pa nobena izmed navedenih učiteljic ni hotela iti v T... za suplentko, da si je ena izmed njih že pred 5 leti maturirala, pa še doslej — radi pomanjkanja predpisane 20 mesečne prakse — ni napravila usposobljenostnega izpita. V T... so bili otroci skoro eno leto brez pouka, ker so te izvoljene rajše posedale doma brez službe, kakor da bi se bila katera ojunčila in šla suplirati v T... — Letos v aprilu je g. nadzornik K. ponujal dvema izmed njih začasno nameščenje v V. pri M...; pa nista sprejeli; ker V. ni mesto, ampak od železnice oddaljena vas. O eni izmed teh dveh se je izrazila njena teta: „Naša E. pa že ne pojde v V..., ona je prefina, da bi šla na kmete.“ —

V trideset ure oddaljenih S... še pred 10 leti ni bilo šole, potem se je zidala nova šola in otvorila dvorazrednica, ki je povsem zadoščala ondornim potrebam. Letos se je pa tem mladim učiteljicam na ljubo otvoril na šoli v S...: še 3. razred, vzporednica in oddelek za hribovce. — In kaj rečejo ljudje k temu? Kmetje v S. godrnjajo, meščani v x... se pa zgražajo in smejejo, ker bo kmalu vsak otrok v S... imel svojo učiteljico. Čemu to? Odgovor je enostaven; samo nekaterim profesorom na ljubo! Z ozirom na stalno nameščenje bi bilo želeli, da bi se nameščale v mestih in njih najbližji okolici samo one učiteljice, ki dokažejo z dekreti, da so se „vicaie“ najmanj 10 let na šolah po vaseh, daleč proč od železnice in mestnega življenja. Vsaka učiteljica, brez razločka stanu in političnega mišljenja, naj v mlajših letih, ko je čila in zdrava poizkusi „dobrote“ od železnice oddaljenega vaškega življenja, trud in napor celodnevne pouka na eno- in dvorazrednicah. Starejše gospe in gđ. tovarišice pa naj bi dobile službo v mestu, nje najbližji okolici, ali kakem večjem kraju ob železnici. Tako bi bilo umestno in pravično! Sedaj se prakticira pa ravno narobe! Mlade učiteljice, katerih se drži še šolski prah iz učiteljšča, pa imajo slučajno dobro protekcijo in službujejo v mestih in večjih krajih po Sloveniji; dočim morajo starejše gospe in gospodične tovarišice, ki imajo že po 15 ali celo več službenih let, a nikake protekcije, samotariti in se truditi po šolah na deželi. Ali so morda učiteljice po vaških in gorskih šolah učne moči II. vrste?

Višji šolski svet naj blagovoli resno preudariti, da je v navedeni zadevi treba temeljite remedure, ako hoče pri oddaji učiteljskih služb uveljaviti pravičnost in enakopravnost!

Ako je pa katera izmed cenjenih tovarišic drugačnih nazorov, pa prosim, naj blagovoli taiste objaviti.

Učiteljica z dežele.

Š.:

Javna kvalifikacija.

Padle so tako ostre besede, da ne morejo biti v korist učiteljstvu. Desetletja smo o tem razpravljali, časa je bilo dovolj za stvarne, dobre predloge. Poverjeništvu je vpoštevlo dosedanje nasvete in želje učiteljstva.

Že pred 15. leti sem razpravljaj o javni kvalifikaciji in tudi sedaj sem se še zanimal za stvar, a sem šele po izdanem odloku prvič slišal, naj voditelji ne ocenjujejo učiteljstva. Najbrž mi ni prišlo na misel, da je to mogoče, ker imajo to uvedbo vsi uradi (sodnija, davkarija, financa, itd.) in mi hočemo biti tudi uradniki.

Nadzorniki potrebujejo informacij. Ali ti je ljubše, da dobi ustna poročila. Je ven dar boljše za učitelja, če je za oceno vodja odgovoren, kakor da zbira nadzornik informacije, katere nikdo ne more kontrolirati.

Ako je vodja dober tovariš, se njegove ocene ne bojim, ako sva v sovraštvu, potem želim, da predloži pisno oceno, katero kontrolira in regulira komisija.

Vesten nadzornik bo vesel, da ne nosi sam odgovornosti, temveč tudi učiti zastopnik in voditelj. Nenaklonjenega nadzornika se lože ubranim, ker sodeluje pri oceni moj voditelj in učiteljski zastopnik. Možnost pristranosti je zmanjšana, odpraviti se seveda ne da.

Možnost pristranosti je pri vsaki oceni, tudi pri razporedovanju v ljudski šoli, srednji šoli itd., radi te grde možnosti, pa se razredovanja ne da odpraviti.

Čitam in čitam odlok poverjeništvu ter ga pozdravim kot lep napredek in izboljšanje našega pravnega stanja.

Osebnost bi mi pa bilo prav ljubo, ako bi me šolska oblast odvezala dolžnosti ocene. Imam prav delovne, ljube tovariše, vendar jim v vseh točkah ne bom pisal I.

Zakaj sem proti ocenjevanju učnih moči po šolskih voditeljih?

1. Trpela bi enotnost in enakost ocenjevanja učnih moči enega in istega okraja ker ima vsak voditelj svoje posebne nazore in svoje posebno merilo.

2. Malokje vlada med učnim osebjem iste šole pravo razmerje in prava distanca med šolskim vodjo in drugimi učitelji, ki je neobhodno potrebna za stvarno sodbo: ako je razmerje preintimno, se lahko mnogokaj spregleda ali pa kak svet, mignjaj in ukaz ne izvrši: če je pa razmerje bolj napeto, se pa zgodijo druge, prav neljube neprilike.

3. Priporočal bi sledeče postopanje: Okrajni šol. nadzornik nadzoruj vsako učno moč svojega okraja. Učne moči pa, ki dobe poprečno slabši red nego tri, pa nadzoruj še kak drugi, recimo potovalni nadzornik posebej. Ta predba bi bila sicer z večjimi stroški zvezana, toda država, ozir. narod bi imel velik hasek od nje, ker bi se prizadevali učitelji takim potom gotovo privaditi redu in delu. Torej večkratno nadzorovanje malomarnih!

Jakob — ič.

HREN:

Naredba štev. 97 in usposobljenostni izpiti.

(Šolskim oblastim v pomislek.)

„Tovariš“ je prinesel v 22. šte. vest, da je poverjeništvu za uk in bogočastje ukinilo z razpisom dne 14. aprila 1920 št. 1557 nekdanjo cesarsko naredbo z dne 4. aprila 1916 drž. zak. št. 97 glede pripustitve učiteljev-vojakov k usposobljenostnem izpitu. Ta naredba velja potemtakem samo še za novemberski termin 1920.

Poverjeništvu je napravilo s tem ukinjenjem veliko krivico našim mlajšim tovarišem — gotovo nevede — in ta krivica se mora popraviti, kolikor jo je še sploh mogoče popraviti. Krivica se je zgodila s tem, ker se ni ukinila že preje in v drugem smislu kakor se je sedaj.

Po tej naredbi se je vstela vojaška doba učiteljev za 10 mesecev šolske službe. To pa le tistim učiteljem, kateri so bili tako srečni, da so po maturi nekaj časa — pa naj so bili meseci, tedni ali dnevi — res poučevali. Kdor je bil pa tako nesrečen — in koliko je bilo takih! — da je moral po maturi takoj k vojakom, tistim pa ne šteje „srečna“ vojaška doba nič, pa naj je trajala štiri ali pa pet let. Da je bila ta naredba v tem smislu skrajno krivična, to so izprevideli v Nemški Avstriji, ker so jo pravočasno razveljavili, da so mogli učitelji vojaški že letos spomladi delati usposobljenostne izpite brez razlike — ali so prej poučevali ali ne — po osmih mesecih fiktivnega poučevanja. Pri nas je bilo pa ravno narobe. Namesto da bi jo bili pravočasno razveljavili v podobnem smislu, so se je razne šolske oblasti in izpraševalne komisije še v majniškem terminu držale z naravnost občudovanja vredno krčevitostjo in jo vzele tako dobesedno in ozkosrčno, kakor bi je ne bil tolmačil nikdar največji in najozkosrčnejši birokrat v stari Avstriji. Normalnemu človeku, ki ni zarit v same paragrafe, kar ne more iti v glavo, da je kaj takega pri nas sploh mogoče.

Poznam mlade tovariše, ki so maturirali leta 1915. in bi delali izpit, kakor so ga delale tovarišice sovrstnice leta 1917. A so morali iti k vojakom, kjer so bili do prevrata. Po prevratu jih je pa zopet klicala domovina na bran. Šli so braniti — večina prostovoljno — našo Koroško, našo Prekmurje in tako so ostali torej pri vojaki do spomladi ali poznega poletja 1919. Prosili so jeseni leta 1919. za pripustitev k izpitu, zamen, Prosili so spomladi 1920, tudi zamen. In če prosijo zdaj za jesenski termin letos, ali pa pomladanski 1921 bode tudi zamen. In tako bodo delali izpite vsled ozkosrčnosti tolmačenja te nesrečne naredbe šole mesto 1917 — jeseni 1921, ako bodo vzdržali sploh tako pri učiteljstvu. Vprašam vas gospodje okrog zelene mize: Ali je to pravica? Ali so sami krivi, da nosijo hlače? Ali je tako njih plačilo, da so se žrtvovali za domovino in jo branili naposled še prostovoljno, ko je bila nevarnost za lastno zemljo največja. Ali se s takim postopanjem ne dela očitna krivica in ne jemlje veselja do poklica ravno

najmlajšim, ki bi potrebovali še bodrila? Na vsah koncih in krajih nam primanjkuje vsaj teoretično naobrazenega učiteljstva. Napravljajo se tečajji za tretjetnike ter gimnazijske in realne maturo. Na drugi strani pa se s takimi postopanjem naravnost žene naše mlade tovariše iz stanu in se jih gmotno oškoduje kar za cela leta. **Pravica in enakopravnost kje sta?**

Kako ozkosrčno se je postopalo na podlagi te naredbe in njenega modrega tolmčenja, naj navedem na zgledov. Tovariša A in B sta bila pripuščena letos k izpitu in sta imela eden 10 in pol, drugi pa 11 mesecev faktično šolske službe. Bila sta pač tako srečna, da sta bila par mesecev preje nastavljeni, predno sta obkleda vojaško suknjo. Tovariša C in D pa ni pripustil višji šolski svet k izpitu oziroma dotična izpraševalna komisija. In vendar je imel eden 11 in pol mesecev, drugi pa celo 17 mesecev faktično poučevanja. Bila sta pač tako nesrečna, da sta odšla po maturi takoj k vojakom. In neki funkcionar pri šolski oblasti se je celo izrazil, ko bi bila poučevala vsaj nekaj časa — če tudi samo en dan — pa bi bila pripuščena.

Komentarja menda ni potreba. Sveta dolžnost naše šolske oblasti je, da se ta krivica popravi. Naj se izda v tem oziru nova naredba, o kateri bodo vsi ti nesrečneži prišli vsaj letos jeseni k izpitu brez ozira na to, ali so službovali, predno so morali oditi k vojakom, ali ne. Taka naredba pa naj se izda pravočasno, da se bodo dotičniki pripravili že za jesenski termin letos.

Naša Zaveza pa naj ukrene vse potrebno, da se na tako naredbo ne pozabi na merodajnih mestih. To je tudi njena dolžnost.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Izredni občni zbor »Belokranjskega učiteljskega društva« bode 19. junija t. l. ob 13. uri v Semiču (Šola). Dnevni red: 1. Volitev odbora. 2. Nadaljevanje zborovanja z 27. maja t. l. 3. Resolucije »Učiteljskega društva za Maribor in okolico.« 4. Raznosterosti. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer je zborovalo dne 20. maja 1920 pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Predsednik pozdravi navzoče, posebno goste. V iskrenih besedah se spominja svojega nekdanjega ravnatelja mariborskega učiteljskega H. Schreinerja. Navzoči v znak sožalja vstanejo in zakličejo trikratni »Slava!« Po odobritvi zapisnika in po prečitaniu došlih dopisov nam poda tov. Cvetko obširno kritiko in oceno »Šol. lista«. K predavanju so še drugi pristavili svoja mnenja. Sprejeli so se sledeči predlogi: 1. V tem okraju se vsled raznih težkoč ne bo ustanovilo društvo »Samopomoči«. 2. Vsi člani učiteljskega društva bodo pristopili kot člani k učit. konviktu s članarino let. 4 K in sicer pod tem pogojem, ako se bodo tudi učenci bivše Štajerske sprejemali na ljubljansko učiteljsko. 3. Tovariši-ice, ki še dosedaj niso člani društva, se pozovejo, da pristopijo k naši organizaciji. 4. Člani društva, ki brez vzroka izostajajo od društvenih zborovanj, se objavijo v »Tovarišu«. 5. Društvo bo pristopilo z enim deležem k zadrugi »Tovarnica učil v Ljubljani«. 6. Vsled povišanja poštnih pristojbin se opusti vsakokratno obvestilo društvenih zborovanj po pošti. Vabilo bo pravočasno prišlo v »Tovarišu«. Zavezi so se poslali sledeči predlogi: 1. Po novem šol. zakonu priznana prosta stanarina in kurjava se naj učitelstvu čim prej zaseda. 2. Dosedanje funkcijske doklade šol. vod. naj se mesto v kronah znanprej izplačujejo v dinarjih. 3. Z ozirom na vedno rastočo draginjo naj se draginski doklade primerno povišajo. 4. V lepopisju se naj uvedejo enotne oblike in vseh stopnjah. 5. Upokojenim učiteljem s polno službeno dobo se naj čimprej nakaže pokojnina v isti izmeri, kakor so bili njih zadnji aktivni prejemki. 6. Učiteljskim parom se naj namesto dveh »Popotnikov« pošilja po en izvod »Učiteljskega Udruga«. 7. Ugodnosti znižane vožnje po železnica naj bo deležno vse učitelstvo, ne pa samo ono, ki službuje v krajih ob železniški progi. 8. Tukajšnje učitelstvo se izraža solidarno z zahtevo svojih tovarišev v Prekmurju po odstranitvi v našo službo sprejetih madžarskih učiteljev, ker isti narodni stvari več škodujejo kakor koristijo. Glede sestave domoznanske učne snovi tukajšnjega okraja se sklene, da imajo isto zbrati za svoj šolski okoliš posamezni šol. voditelji i. s. do konca tega šol. leta, na kar se ista pošlje tov. Cvetkotu, ki jo z tozadevno izvoljenim odsekom v počitnicah uredi. Tovariš predsednik želi, da bi se učiteljskega kongresa v Beogradu v velikem številu udeležilo. Prihodnje zborovanje bode 1. julija 1920 v Ljutomeru, ker bode zopet vozil večerni vlak. Predavatelji se naj pravočasno oglasijo pri tov. predsedniku. — Tajnica.

+ Pedagoško društvo v Krškem ima svoj letošnji občni zbor v soboto, 19. t. m. v risalni dvorani mešč. šole v Krškem. Začetek ob pol 11. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Volitev v društveno razsodišče. 6. Volitev delegatov za Zavezino skup-

ščino v Celju. 7. Predlogi in nasveti. Opozarjamo, da se bo nudil udeležencem zborovanja izreden užitek. Učenci in učence mešč. šole v Krškem uprizorijo ta dan opereto »Gorska kraljica«, ki je dosegla pri prvih vpriporitvah velik uspeh. Začetek predstave ob 3. uri popoldne. Pričakujemo polnoštevilno udeležbo. — Odbor.

+ Velikovošni okr. učit. društvo je zborovalo 5. junija na Klopinskem jezeru. Predsednik pozdravi navzoče, ki so se kljub neugodnemu vremenu zbrali skoro polnoštevilno. Posebej omeni in pozdravi nove člane društva. Uvodoma naglasja žalostno resnico, da je postala pedagogija koroškemu učitelstvu v zadnjem času deveta briga, ker je pač predurmi plebiscit, ki zahteva veliko truda vsakega posameznika. — Nismo se zanimali za nova stremjenja na šolskem polju, prezrli smo šolstvo in tako želi neuspehe v šoli. Ključ k resnemu delu v šoli in zunaj šole. Nato preide na dnevni red:

1. Nova stremjenja na šolsk. polju — poročila tov. Moderndorfer. V glavnem poda misli: preustroj učiteljskega, enotna šola in rokotvorni pouk. 2. Javna kvalifikacija — poročila tov. Čopič. Sprejme se po živahni debati sledeči protest: Učitelstvo velikovoškega okraja, zbrano na svojem rednem zborovanju 5. junija 1920. na Klopinku, protestira proti naredbi poverjenišva za uk in bogočastje z dne 23. 4. 1920., štev. 194, U. L. št. 52, s kratko motivacijo, da naredba v tej obliki ne odgovarja demokratičnim načelom. 3. Sestanek v Mariboru in UJU — poročila tov. Hren. Konča: Prejcoslej vztrajamo na tem, da se ustvari še to jesen enotna strok. organizacija, ki bo imela edino nalogo braniti samo gnotne in moralne pravice učitelstva in se boriti za častu primeren razvoj šolstva.

4. Članarina — poročila tov. Mencingerjeva. Sprejme se soglasno predlog, da odposljejo šolska vodstva društvu 1. julija in 1. septembra vsakokrat po 60 K članarine, da se izogne društvo neprijetnim terjatvam.

5. Delegati za Zavezino zborovanje v Celju: Magerl, Hren in Čopič, namestnika: Mencingerjeva in Moderndorfer.

6. Slučajnosti: Priporočila se knjižica, ki jo je izdal Narodni svet za Koroško: »Koroška vigrad«. Razprava o nar. propagandnem delu z ozirom na bližajoči se plebiscit. —

Predsednik se zahvali za številno udeležbo in zaključi zborovanje. —

+ Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja ima svoj redni občni zbor dne 3. julija v Vel. Laščah. Pričetek ob 10. uri dop. Vzpored: 1. Pozdray po predsedniku. 2. Poročilo društva. 3. Volitev dveh preglednikov računov. 4. Volitev novega odbora. 5. Volitev učiteljskega razsodišča. 6. Razgovor o novem načrtu zakona o narodnih šolah. 7. Kako si učitelj ustvari in ohrani svoj ugled. Poročevalac F. Štefančič. (Poročilo odpade, ako pride poročat o socijalizmu vsled sklepa zadnjega zborovanja naproseni govornik iz Ljubljane.) 8. Posamezni nasveti in predlogi. Tovariši, tovarišice! Kakor že dvakrat letos, doprinesite dokaz žive vneme za razvoj društva in stanovske zavednosti tudi to pot z obilno udeležbo! — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za pliberski okraj je imelo dne 19. maja 1920 v Pliberku svoj redni občni zbor. Dnevni red je obsegal predavanje tovariša J. Velnarja o telovadbi v ljudskih šolah, predavanje tov. P. Močnika o slovenskem jezikovnem pouku na Koroškem, poročila tajnika in blagajnika, volitve in razno.

Po temeljitem in strokovnem predavanju tovariša Velnarja se sklene, da priredi predavatelj v področju društva 2 enodnevna telovadna kurza, in sicer enega v Pliberku, drugega v Guštanju. Tovariš Močnik je predaval o jezikovnem pouku s posebnim ozirom na slovensko koroško narečje in tuje, ki so se v teku dolge dobe germanizacije vrinile v naš jezik. Vsekakor temeljito predavanje je bilo velikega pomena zlasti za tovariše, ki so prišli iz drugih slovenskih dežel in ki naleteli pri jezikovnem pouku zaradi nepoznanja koroškega narečja in razmer vsak hip na težkoče.

Iz poročila tajnika je razvidno, da je imelo društvo v svojem prvem društvenem letu pet zborovanj. Da ni bilo število zborovanj večje, temu so bile krive razmere časa. Neugodna, še bolj pa nestabilna zveza železnice, ustavljen promet, infekcijske bolezni — vse to je sililo k neprostovoljnemu čakanju. Blagajnikovo poročilo izkazuje: dohodkov 2206 kron 88 vin., izdatkov 1897 K 4 vin. Prebitek 409 K 84 vin.

Pri volitvah je bil predsednikom zopet enoglasno izvoljen naš že utrjen koroški bojevnik Peter Močnik, nadučitelj v Pliberku. Tudi ostali odbor je do malih sprememb neizpremenjen.

V poteku zborovanja so se sklenile resolucije, naglašujoč, da naj bo učitelstvo v prvi vrsti strokovna stanovska organizacija, neodvisna od vsake politične stranke. Glede navedbe o ocenjevanju učitelstva javnih ljudskih in meščanskih šol se sklene in sprejme sledeča resolucija: Učiteljsko društvo za pliberski okraj, zbrano na svojem občnem zboru dne 19. maja 1920 v Pliberku, odločno protestira proti naredbi poverjenišva za uk in bogočastje o usposobljenostnem ocenjevanju učiteljev (ic) na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji s kratko motivacijo, da naredba ne odgovarja načelom demokratične države.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je imelo 10. junija svoje izletno zborovanje v Limbušu. Udeležba je bila zelo dobra, vkljub nestanovitnemu vremenu, posebno, ker je na predvečer močno deževalo. Zborovalcev je bilo 52. Nekateri so prišli peš zelo daleč. Tako so morali trije korakati sedem ur, zato pa nas je njih poset tembolj razveselil. Vidi se, da se vzbujajo zanimanje tudi v naših vrstah. Zborovanje se je vršilo v limbuški šoli. Predsednica pozdravi goste — tudi domačini, med njimi g. župnik, so se udeležili vsled poučnega predavanja zborovanja. Nadalje pozdravi gospoda nadzornika Lichtenwalnerja ter se mu lepo zahvali, da vsestransko pod-

pira društveno delovanje. Potem je sledilo predavanje strok. učit. g. Priola o: »Bodočih smernicah sadarstva«. Pazljivo smo sledili zanimivemu predavanju. Povedal nam je, katere vrste se naj v bodoče pri nas sade: mašančke, Baumanova renet, londonski pepinek, renski bobarec in še nekatere druge. Opisal, kako se sadje spravlja, kako sadno drevje oskrbuje, kako se čuvamo škodljivcev. Opozoril nas je na zanimiv biološki način zatiranja škodljivcev v Ameriki; kjer se je škodljiv kapar na limonah in pomarančah zatiral z uvozom sovražnega hrošča iz Evrope. Opozoril je, da se je že našlo tacega uspešnega sovražnika za jabolčnega zavijača itd. Celo predavanje vam ne morem napisati. Potem se je predsednica zahvalila gostom za prijazen poset ter prekinila zborovanje za pet minut. Ko smo nadaljevali, so bili sprejeti sledeči sklepi:

1. Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj smatra ustanovitev Slomškove zveze za Štajersko kot popolnoma nepotrebno, ker bodo po novih društvenih pravilih vsa okrajna učiteljska društva stanovska, strokovno-nepolitična in so potemtakem lahko združeni vsi učitelji in učiteljice različnega mišljenja. Z ustanovitvijo Slomškove zveze pa se hoče le zanesti v naše vrste razdor in prepir, da bi se nas oslabilo. Od našega društva ne prestopi nobeden.

2. Društvo pristopi z deležem 400 K zadrugi »Tovarnica učil«.

3. Ako se bode še, kakor je to nameravano, ustanovilo več zdraviliških domov, naj se ustanovi eden, kje ob morju, kakor ga ima češko in moravsko učiteljsko društvo na Rabu.

4. V »Popotniku« se naj rezervira kotiček, kjer lahko učitelstvo objavi različna vprašanja, ako hoče imeti o pouku to ali ono pojasnilo.

5. Uradni list naj se naroči samo za šolsko vodstvo, krajni šolski svet ga malokdaj rabi. A naj ima za šolske, politične in dr. zadeve posebno kazalo.

Po zborovanju je bil skupen obed v gostilni Srečko Robiča. Tovarišice so nam umetniško okrasile skupno mizo, da je bilo videti, kot bi prišli na svatbo. A gostilničar je skrbel za žlahtno vince in okusno jed. Tako nam je čas v veseli družbi le prehitro potekel. Predno smo se razšli, smo obiskali grob tukajšnjega domačina, dolgoletnega prijatelja učitelstva, bivšega dež. odbornika in poslanca Franca Robiča. Ob grobu smo zapeli: »Blagor mu, ki se spočije«. — Posebno se nam je dopadel proroški napis na nagrobnem kamnu, ki označuje delovanje poslanca F. Robiča: »Prost naj bode, prost moj rod, — na svoji zemlji svoj gospod!« Ta napis je l. 1914. vražja roka pomazala s črnilom.

Vrnivši se s pokopališča se nam je pridružil sin pokojnikov g. dr. Hugo Robič, primarij na mariborski bolnišnici ter se je učitelstvu v imenu vdove in v svojem imenu s prijaznimi besedami zahvalil, da smo se hvaležno spominjali njegovega očeta.

Ko smo se razšli, je prišla k nam mlada, boječa, prvo leto službojoča učiteljica in rekla: »Oh, še enkrat napravite tako zborovanje!« Draga, tvoje besede so nas zelo razveselile; so nam dokaz, da si pridobivamo mladino in ta je naša bodočnost.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje dne 29. junija t. l. ob 9. uri dopoldne v mestni osnovni šoli v Celju po sledečem dnevnem redu:

1. Čitanje zapisnika.

2. Poročilo pregledovalcev računov za leto 1919.

3. Dopisi.

4. Stanovske in društvene zadeve.

5. Javna kvalifikacija.

6. Pogovor o Načrtu zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS, predelanem po »Zavezi«. (Cenjeni člani naj blagovole vsebino tega načrta proučijo in načrt sam (zborovanje učit. Tovariš št. 23) prinesli s seboj k zborovanju.)

7. Volitev članov v »Društveno učiteljsko razsodišče« in delegatov za Zavezino delegacijsko zborovanje v Celju ali Mariboru.

8. Slučajnosti.

9. Plaćevanje članarine.

Ker je to zborovanje zadnje v letošnjem šol. letu, prosí polnoštevilno udeležbo — odbor.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj (slav. nostno zborovanje). Petdeset let je minilo, kar se je rodilo »Cillier Lehrerverein«. Mladini se je po posrečilo doseči, da je društvo dobilo ime, ki je odgovarjalo duhu večine društvenikov. Razmere so zahtevale, da se je društvo nekaj časa imenovalo »Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj«. Danes se pa društvo zopet imenuje »Učiteljsko društvo za celjski okraj«. Društvo je torej eno najstarejših pa tudi najštevilnejših. Kar pa je najvažnejše, je to, da je bilo društvo ves čas eno najagilnejših in da so se v njem rodile misli, na podlagi katerih sta se rodili Zaveza in Zveza.

Kaj čuda, če je zanimanje za slavnostno zborovanje, ki se je vršilo v četrtek dne 10. t. m. v impozantni stavbi mestne osnovne šole v Celju, raslo od dne do dne ter našlo viden izraz v skoraj polnoštevilni udeležbi društvenikov in v lepem številu milih gostov od blizu in daleč.

Za uvod je zapel pevski zbor pod vodstvom tov. Preglja lepo pesem. Nato pozdravi predsednik društva tov. naduč. Šivka navzoče. Posebej imenuje bivšega učitelja, sedanjega trgovca Toneta Brezovnika iz Vojnika, tajnika Zaveze Vilibalda Rusa iz Kranja, bivšega okr. šol. nadz. Zupaneke, dolgoletnega udu društva upokojenega učitelja g. Logarja, zadrugnega tajnika Lešničarja, urednika Spindlerja in navzoče tovariše iz drugih okrajev po njih predsednikovih tovariša Gnusa, tov. Jakšeta in Kurbusa. Med zborovanjem je vstopil ravnatelj tukajšnje realne gimnazije g. ravnatelj Jeršinovič, katerega je tov. predsednik posebej pozdravil kot prvega ravnatelja celjske gimnazije, ki je počastil društvo s svojo navzočnostjo. Po pozdravu je govoril predsednik jublatu k 50 letnici čestitko in želel, da bi bilo društvu dano praznovati še več jubilejev.

Po teh besedah je deklamovala tov. Fani Pristovškova pesem, ki jo je spesnil tov. Franjo Roš iz St. Pavla.

In nastopil je častitljiv, a po duhu vedno mlad častni član društva, tov. nadučitelj Armin Gradišnik in govoril slavnostni govor. Popisal je v kratkih, a jednatih besedah, kako je društvo nastalo in se razvijalo. Poudaril je osobito, da je stalo dve tretjini časa svojega obstanka odločno na narodni podlagi, da je skrbelo kot strokovno društvo za duševni, materialni in socialni napredek učiteljstva, da je gojilo idealizem, ki je v njem edinem učitelstvu vedno našlo, najde in bo našlo uteho, da je gojilo odkritosrčno kolegialnost med društveniki. V bodoče stoji društvo odločno na narodni podlagi in vne-maj društvenike, da vzgojujejo mladino vedno in povsod v strogo narodnem duhu. Društvo vzbujaj in goji stanovsko zavest ter kolegialnost tudi v prihodnje. Negulimo nadalje idealnost, držimo jo kvišku kot najsvetejšo svetinj! Učitelstvo je reprezentant inteligence in kot tako ter kot pionir kulture poklicano, da povzdigne intelekt naroda in ga izobrazuje tudi socialno. Z besedami: »Sursum corda!« je skončal slavnostni govor, ki mu je sledilo burno odobravanje.

Tajnik Zaveze Vil. Rus opraviči odsotnost predsednika tov. Jelenca in prinaša pozdrave Zaveze. Ko pada v splošnem zgodovino učiteljskega gibanja izza 60 let, omeni, da je celjsko društvo matj Zaveze in posredno snujoče se Unije, o kateri nam je podal jako zanimive podatke.

G. ravnatelj Jeršinovič pozdravi zborovalce kot učitelj in kot sin učitelja, ki pozna težave učitelja odgojitelja. Iz srca je govoril stavek: »Zovejo vas pionirje kulture, kadar klonete pod pezo razmer; prezirno gledajo na vas, kadar mirno prenašate svojo usodo«. Učitelstvo je delavstvo bodočnosti bolj kot sedajnosti. Dal Bog, da se mu posreči vcepiti bodoči generaciji samozavest, ki prinese boljše bodočnost!

Bivši učitelj trgovce Tone Brezovnik pripoveduje zanimive spomine iz prvih časov učiteljskega društva in o poznejših težkočah. Tov. Gnus govori o zadevi uč. zdrav. doma. Tovariš Brinar Franjo poziva navzoče k pristopu Jugoslovanske Matice.

Tov. predsednik se zahvali vsem, ki so pripomogli k temu, da je proslava 50 letnice uč. društva sijajno uspela, kar najiskreneje ter zaključí slavnostno zborovanje. Pevski zbor zapoje še nekaj pesmic in učitelstvo se poda na dvorišče ter se da slikati v spomin na slavnostni dan.

Po zborovanju je bil banket v Nar. domu, pri katerem se je izpregovorila marsikatera duha dvigajoča beseda, dokler niso prihajajoči vlaki pozivali na odhod. Ločili smo se v zavesti, da smo preživeli dan, ki ga smemo šteti med najlepše in prepričani, da nam ostane v neizbrisnem spominu. —

+ Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Sl. g. je zborovalo dne 10. junija 1920 pri Sv. Trojici v Sl. g.

Predsednik tov. Franjo Kranjc prísrečno pozdravi vse došle tovarišice in tovariše, čestita tov. Radosl. Kopicu k imenovanju šolskim ravnateljem, omenja njegove zasluge za slovensko šolo pri Sv. Lenartu v Slov. g. na bivših vročih tleh, spominja se žalostnih razmer l. 1914., ko je dragi nam tov. Kopic moral prestati bridke dneve; po zatemneli zvezdi dočakal je vendar krasno bleščečo sonce. Naj mu sedaj blešči do skrajnih mej njegovih dni. Nato prísrečno pozdravi društvo novo pristopila udu tov. Cirila Vobič in njegovo gospo soprovo Emo Vobič. — Čestita obema na lepem imenovanju pri Sv. Trojici — sredi Slov. g., ter jih v imenu društva povabi k marljivemu sodelovanju za povzdigo moči in časti našega društva. Nadalje čestita se tov. Iv. Majhen, ki je imenovan za nadučitelja pri Sv. Benediktu. V vznesenih besedah omenja vrle zasluge društvenega blagajničarja Radoslava Kovačiča, katerega je društvo imenovalo 4. marca 1920. l. svojim častnim članom. Izroči se mu krasno izdelana častna diploma, znak pri-ljubljenosti in njegovih zaslug. Navzoči zapoje po izročitvi diplome »Lepa naša domovina«. — Nato prečita predsednik došlo laskavo pohvalo od strani blagajničarja naše Zaveze, kateri je poročal, da je našo društvo v celni vzorno blagajniško vodstvo. Tov. Kovačič se v gijnenih besedah zahvaljuje za lepo darilo, ki mu bo lep spomin prijateljske zveze.

Nato omeni predsednik spremembe pri društvu. Šola Sladki vrh se je priklopila mariborskemu okraju. Tovarišica Janežičeva je odšla na Koroško. V odbor za okrajno učiteljsko knjižnico se namesto tovariša Šafarčiča, ki je odšel v Mursko Soboto, izvoli tovarišica Grossmann.

Zadnji zapisnik se prečita. Ta se popravi v tem, da tovarišica Ivanka Kocmut ni pridržena drugi šoli, ampak je na dopustu.

Sklene se, da društvo izreče zahvalo gosp. nadzorniku Koropcu in župniku gosp. Gomilšek za dosego sklepa preložitve šolsk. začetak na jesen. Učiteljski Tovariši št. 11, z dne 18. marca 1920 vsebuje dopis »Upokojen s celo plačo«; ta članek se mora udeležiti. Predsednik predlaga, da ostanemo upokojeni še nadalje udje tistega društva, v katerem so bili vpisani, ko so vstopili v pokoj. Društvo bode skrbelo za njihov dobrobit, ne bo jih zapustilo. Krivice, ki se gode tem našim tovarišem, se morajo popraviti. Solidarnost tudi za te velja.

Načrt za preosnovo pravil okrajnih učiteljskih društev se pretrese in shlene 32. ravnati se po njih.

»Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb« za naš okraj vabi učitelstvo k rednemu obč. zboru, ki se vrši 13. 5. 1920. Tov. Kopic tajnik omenjenega društva, povdarja važnost tega društva. Učitelj-vzgojitelj mladine je prvi poklican, da podpira to društvo. Občnega zbora se naj udeleži vsaj 1 učitelj(ica) vsake šole. Sklene se, da vsak društvenik prispeva po svojih močeh.

Na učiteljski konvikt naj društveniki ne pozabijo.

»Protialkoholno gibanje«, odlok okraj. šolsk. sveta z dne 14. 5. t. l., št. 5230 se pretrese ter sklene, v tem smislu marljivo delovati primer-no krajevnim razmeram. V šoli se naj večkrat omenja pogubonosni vpliv alkohola, posebno tu v vinorodnih krajih.

Pri zborovanju 4. 3. 1920. se je pobiralo za rezervni sklad. Tovariši- (ice), ki takrat niso bili navzoči, se prosijo, naj osebno odposljejo prispevke — najmanj 10 K.

Učiteljskega kongresa v Beogradu se udeleže: Jak. Kopic, Anton Vogrinec, Viktorija Trošt, Antonija Fabjan, Jožica Petelin, Jožica Premrov.

Delegatom za Zavezino zborovanje v Celju so izvoljeni razen predsednika Fr. Kranjca šolski ravnatelj Kopic, namestnika Perger in Vobich. Predlog tov. Kopic, da prispeva vsak član mesečno po 5 K kot odškodnino na potovalnih stroških, je bil sprejet.

Prihodnje zborovanje bo meseca avgusta pri Sv. Barbari p. Mar. — Tajnica.

Kronika.

= Nove plače poljskega učiteljstva. Po novi uredbi ima učiteljstvo poljske republike na privatnih kakor tudi državnih šolah sledeče plače: Učitelji brez usposobljenja imajo 15.236 do 32.640, a oni z usposobljenjem od 18.216 do 40.800 poljskih mark na leto.

= Šolska reforma v Avstriji. Avstrijski državni podtajnik za pouk soc. demokrat Glöckl je objavil delni načrt zakona za preosnovno šol in šolskega pouka, med tem navodila za preosnovno učiteljske izobrazbe. Tu se določa, da bodi izobrazba vseh učiteljev — bodisi na ljudskih, srednjih ali visokih šolah — ena ter ista, le doba naukov bodi za ene krajsa, za druge daljša. Proti temu načrtu so zavzeli stališče rektorji vseh današnjih visokih šol v spomenici, ki so jo izročili Glöcklu. Spomenica naglašja, da je za visoke šole življenjskega pomena, da ostane današnja srednja šola v celnem svojem obsegu in ustroju kritično-znanstvenega značaja, vsled česar mora biti tudi izobrazba srednje-šolskega učiteljstva strogo kritičnoznanstvena. Nekaj drugega je z nižjimi šolami, ki imajo samo namen, posredovati elementarne vednosti oziroma čisto pozitivno znanje za natančno določene svrhe, ne pa pripravljati na znanstvene poklice. Za te šole mora tudi učitelj dobiti svoje znanje v pozitivnejši obliki in v kritičnoznanstveni; razen tega potrebuje primeren pedagoški izobrazbo. Tu pa treba poudariti, da se od prenosa pedagoške izobrazbe na visoko šolo ne sme preveč pričakovati. Pedagogika je nekaj podobnega kakor umetnost: znanost je ne more nikdar nadomestiti. Ljudskošolsko učiteljstvo si mora biti na jasnem, da zanj ne raste lovov na znanstvenem polju, tembolj pa na splošno človeškem in etičnem. Spomenica zaključuje s svarilom, naj se pri šolski preosnovi ne podira vsega obstoječega, ker bi se pri tem uničile vrednote, katerih veličina in pomen je silnejše nego morejo krogi, ki z znanostjo nimajo zvez, pojmiti.

= Stališče avstrijskega katoliškega učiteljstva nasproti socialno-demokratski šolski reformi. Katoliška učiteljska zveza je o binkoštnih zborovalu na Dunaju in zavzela stališče nasproti socialno-demokratskemu šolskoreformnemu načrtu. Misel, da se poslej učiteljska izobrazba vrši na vseučilišču, katoliško učiteljstvo pozdravlja: dokler se to ne izvrši, trajaj učiteljska izobrazba šest let, in sicer zadnji dve leti na univerzi z akademskim značajem in vrednostjo. Izobrazba učiteljstva naj se vrši na temelju svetovnega naziranja. Ves ostali načrt za ustroj ljudske šole in pouk na njej so govorniki s strokovnega in verskega stališča ostro obsodili; ako bi se ta načrt izvedel, bi morala šola propasti.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

= Nekaj misli ministra Habrmanna... Nova ustava izpremeni nekaj na podražavljenju šolstva. Država si pridržuje tudi za bodočnost ustanavljanje šol in šolsko nadzorstvo, pridržuje določanje učiteljske izobrazbe. Nisem prijatelj misli, da naj občinstvu odpade skrb in briga za šolstvo. Razmerje Nemcev do nas? Povsodi tam, kjer je nemških otrok zadostno število, imajo že svoje šole in jih bodo imeli tudi v bodoče. Nemških šol za česko dečo pa nočem vzdrževati. Šola ni za raznarodovanje, temveč za izobraževanje. Nemci prav dobro vedo, da imajo tudi po redukciji nekaterih šol, več, kakor pa jim gre po zakonu in sorazmerno več, kot imamo mi Čehi. Zasebno šolstvo. Šole, ki jih mora obiskovati vsak občan, morajo biti javne, o tem ni prerekovanja. Da se razširi izobrazba na Slovaškem, napravimo več daljših tečajev za občane 12—40 let. Visokošolska izobrazba učiteljstva ni preje mogoča, dokler se ne preosnuje srednja šola, načrti se pridno delajo. Pogoj šolskega napredka je visoko naobrazben in gmotno neodvisen učitelj. Učiteljice in učitelji so pri meni popolnoma enakopravni. Od učitelja želim veselje do dela, sem proti okostnelosti in šablonoovitosti, hočem pa tudi, da učitelj vzgaja izročeno mu mladino. Šole, ki jih država vzdržuje, morajo biti nad cerkvami. Podlaga pouku morajo biti le po znanosti ugotovljene resnice in zakoni in oziroma učenčev budočnost. Nikakor ne odgovarja pedagoški svobodi vsiljevanje tega ali onega svetovnega nazora, ravno

tako pa to pravilo ne izloča različnih filozofičnih naziranj. Kakšen je moj najbližji program? Zelim si, da postanejo meščanske šole občeobvezne, kakor bi tudi vse nadaljevalne šole rad uvrstil v občeobvezne šole. Srednje šole bi rad približal praktičnemu življenju, seveda pa nikdar ne na račun obče izobrazbe. vrata visokih šol so po mojem nazoru dosti preozka. Strokovno šolstvo zasluži večjega umevanja od strani občinstva in učiteljstva, a ne sme odvracati dijakov od praktičnega življenja. Vsa stremiljenja pa mora podpreti vsaka učiteljica, učitelj, profesor z vsemi svojimi silami, potem bo šlo veselo naprej. V tem smislu sem že večkrat govoril, in mislim, ne zastoj!

Ste že slišali, da bi pri nas kedaj kak naučni minister, ali poverjenik, ali pa morada predsednik višjega šolskega sveta razvil svoj program? Dve leti bo že skoro naša Jugoslavija, a šolskega programa še nismo slišali iz ust mož, ki imajo vaje v rokah. Nastane vprašanje: Imajo sploh program?

= Vseučilišče v Bratislavi (Požunu) je posvečeno imenu največjega pedagoga: Komenskemu.

= Sosveti krščanskih roditeljev se snujejo v Brnu in Olomucu od strani tamošnje češkoslovenske ljudske stranke. P. Karl Fanfrol, tajnik osrednjega odbora in menih brnskega samostana, je razposlal letak, kjer pravi med drugimi, da je treba stopiti v poslednji minuti na krov, braniti, in rešiti, kar se še rešiti da. V sosvet se sprejme vsakdo, ki je dopolnil 18 let in naj pripada katerikoli politični stranki. Za predsednika naj se izvoli ne preveč eksponiran član ljudske stranke. Tajništvo pa naj prevzame duhovnik v kraju. Stara pesem — v akterjevih rokah naj so vse nitke punč in lutk, ki kima, kadar nekdo pocukne.

= Kje je naše mesto? Pod tem naslovom razpravlja v silno lepem članku Pronnyk o stališču, ki naj ga zavzema učitelj v svojem službenem kraju. Končuje: Zaženimo od sebe vsako željo po mamoni, časti, slavi, uradih in sinekurah, naše srce naj napolni toga za vznesenimi ideali, s katerimi so budili naš narod možje kot Havliček, Palacky, Masaryk. Po njihovih stopinjah vodimo mladež in svoje ljudstvo. Gorimo z žarečim ognjem, čigar svet razsvetljuje neizmerne daljave in osvetljuje pot vsem, ki se mu bližajo. Razdajajmo varčno a s polnim prigrščem darove kulture in civilizacije, s katerimi smo nasitili svojo lastno notranjost, oplemenili lastne duše. „Blagoslovljeni, ki se zavedajo, blagoslovljeni ljudje bistrega duha, ljudje volje in dejanja, zakaj njih je kraljestvo na — zemlji.“ (Zola).

= Posebni razredi za preizkušnjo načrtov „Svobodne češke šole“ se ustanove povsodi tam, kjer deluje učitelj, ki se bavi s preosnovno učnih načrtov v x smislu „svobodne šole“.

= Poziv na kulturno delo zunaj šole za šolo: Tovariši, bratje in sestre! Prišla je doba, ko nas zgodovina kliče na nesebično, težko delo. Posebno v vaseh ni nikogar poleg nas, ki bi mogel vzgojiti svobodne državljane, prave republikance. Ne zadošča, da delamo samo v šoli, nikakor ne moremo čakati 10 do 20 let na občane iz današnje mladine. Med tem bi prav lahko izgubili republiko. Saj vidite okrog sebe „sedanje občane-republikance!“ Polovico dela si prihranimo, če dajemo sami najlepši vzgled. Bodimo nekadilci, abstinenti, popolni abstinenti, živimo spolno čisto življenje, ne zahajajmo v gostilne. Obračunajmo najprej sami s seboj, ne iščimo prijateljstva z bogatini, spoprijateljimo pa se z ubogimi, bodimo njihovi bratje. Plačilo nam bode blaga zavest, da smo „učitelji“!

Iz Jugoslavije.

= Zadnji rok za pripravljanje k Učiteljskemu kongresu v Beogradu je določen za dan 20. t. m. Kdor se misli udeležiti kongresa in se še ni prijavil, naj to stori do gornjega roka. Na poznejše prijave se ne bo več oziralo.

= Volitev v okrajna učiteljska društva in druge zastope učiteljskih organizacij. Da pridejo pri sestavi odborov okrajnih učiteljskih društev in v drugih zastopih naših strokovnih organizacij tudi manjšine v poštveh, je potreba izpremeniti tudi način volitev. Predelati je v tem smislu v prvi vrsti pravila. Kompromisi imajo slabe izkušnje in na podlagi njih ne bo mogoče operirati. Sistem volitev z absolutno večino glasov se mora izpremeniti v proporcen volilni sistem in voliti se bo moralo na podlagi kandidatnih list. Na ta način je mogoče, da pridejo v poštveh tudi manjšinske skupine pri organizaciji in se omogoči sodelovanje vsem, ki so resno za to voljni. Izognemo se pa

tudi brezplodnemu prerekanju. Po razmerju števila glasov bi se uredilo razmerje zastopnikov. Načelo proporca odgovarja demokratski uredbi in bi bilo priporočljivo tudi za naše organizacije. Čas za tako preosnovo je še pri kongresu v Beogradu in pozneje pri izpremembi pravil okr. učit. društva. — J. D.

= Ureditve plač strokovnemu (meščanskošolskemu) učiteljstvu. Dalmatinsko učiteljstvo se je obrnilo na ministristvo prosvete in Udruženje v Beograd s sledečo vlogo: „Skoro bo leto, kar je bil sprejet novi zakon o narodnih šolah (23. jul. 1919), ki je stopil s 1. dec. 1919 v veljavo, a meščanskošolsko učiteljstvo v Dalmaciji, kakor vse učiteljstvo višjih ljudskih šol v ostalih delih Jugoslavije še vedno čakajo na ureditev svojih plač. Zato jim je nakazana plača kakor ostalemu učiteljstvu narodnih šol in vprašanje višjih prejemkov ali doklad še ni rešeno. Bil bi že čas, da se enkrat že reši to vprašanje in ne, da morajo čakati na to, kar jim po vsej pravici pripada. Čudimo se, da nas ni imel nihče v mislih in se ni spomnil na nas pri ureditvi plač učiteljstvu na narodnih šolah.“

= Nejevolja med srbskim učiteljstvom. Junjski poviški, pri katerih se je prezrlo učiteljstvo so spravili tudi srbsko učiteljstvo in organizacije do močnega in razburjenega gibanja. Vsa okrajna društva in zveze pošiljajo Udruženju srbskega učiteljstva v Beograd brzojavke, v katerih odločno zahtevajo ureditev te zadeve. V nekaterih krajih vladajo še velike nerednosti pri izvedbi in izplačilu plač v smislu zakona o narodnih šolah s 1. dec. 1919. V glavnem zahtevajo vsa društva, da je paziti na to, da se učiteljstva ne prezre pri uvrščenju uradništva v pragmatiko. Druga zahteva je ta, da je formulacija uvrščenja jasna in enaka uradništvu z maturo. Zahteva se vse dodatke draginskih doklad, kakor jih imajo državni uradniki, da ne bo razlike, že od 1. dec. 1919. Nekatera društva zahtevajo izredno skupščino Udruženja, druga groze s štrajkom.

= Mariborska „Straža“ hujska učiteljstvo na medsebojen kulturni boj. (Dopis.) V zadnji »Straži« zopet ščuva nek Fabian čev eksponent učiteljstvo na Štajerskem na medsebojen boj. Sramotno bi bilo za učiteljstvo, če bi sledilo razboritim elementom, ki se hočejo tudi tu na Štajerskem okoristiti na račun Slovaške zveze. Proti organizaciji bi ne imeli ničesar, če bi je ne vodili tako nezdravi ljudje, ki jim je osebno izkoriščanje vse, interes učiteljstva pa postranska stvar. Okrožnico, s katero so sejali razdor, ste že prejšnji objavili. Gotovo je, da je bil ta dopis diktiran iz Ljubljane neki osebi v Mariboru, ki je hotela izrabiti sedanjost momenta Pa naše društvo je prezdravo, da bi sledilo namenom takih ljudi. V sedanjem času potrebujemo močne strokovne in ne kulturnobojnih organizacij, ki bo delovala na enoten nastop ne pa na medsebojen razkol in boj!

= Koroška mladina v Ljubljani. V petek dne 11. t. m. je prispela v Ljubljano pod vodstvom svojega učiteljstva šolska mladina iz Borovelj in bližnjih krajev. Sprejem mladih gostov v Ljubljani od strani ljubljanske šol. mladine je bil pri srčen. Po obedu, ki je bil prirejen Korošcem v Mladiki, so si nekateri oddelki izletnikov ogledali razne zanimivosti ljubljanskega mesta. Popoldne je bila za koroško mladino predstava v dramskem gledališču. Večina mladih gostov je zvečer odšla zopet proti domu; okrog 70 šolskih otrok pa je ostalo v Ljubljani še vso soboto ter nastopilo zvečer v Unionski dvorani s petjem pod vodstvom tovariša Šušteršiča. Vse pevske točke so bile naravnost krasno izvajane, za kar je žel zbor po vsaki končani točki burne pohvale od strani mnogobrojnega poslušalstva. Prireditev je pokazala resno in temeljito delo, ki ga vrše naši tovariši med našimi koroškimi brati. Le tako naprej do končne zmage!

= Gojenci III. letnika na drž. mošk. učiteljsku v Ljubljani — bivši vojak! V III. let. drž. mošk. učiteljske se nahaja 52 gojencev. Izmed teh je 20 dijakov — bivših vojakov. Bili smo 3 do 4 leta pri vojakih in izgubili ravno toliko učnih let. Izpregledalo se nam ni ničesar. Bivša avstrijska vlada nam je obljubila, da se bo na naše službovanje ozirala. Reklo se je, da svojih zamujenih šolskih let ne bomo izgubili, kar se je na drugih srednjih šolah tudi upoštevalo. Lansko leto smo se vrnili v šolo k rednemu pouku. Dne 19. februarja 1920 smo vložili potem ravnateljstva prošnjo na višji šolski svet, da se nam dovoli počitniški tečaj, za katerega smo upravičeni prositi, ker je bil tudi lansko leto tečaj, v katerega so imeli dostop vsi gojenci III. letnika ne glede na starost in vojaško službovanje. Prišli so iz tečaja 17letni učitelji, ki so branili svo-

jo domovino na ljubljanski promenadi. Mi pa smo stari od 23 do 28 let, zreli, da si služimo svoj kruh in gotovo praktično bolj izkušeni, kakor lanskoletni gospodje in gospodične, ki so imeli to ugodnost, da so pohajali šolo neovirano, medtem ko smo izgubili mi do 3, 4, da celo 5 let. Naše gmotne razmere so žalostne in bi se nas že vsled tega in zamujenih let in starosti moralo upoštevati. Če bi tečaj trajal tudi več kakor 6 tednov in bi obsegal širšo snov kakor lanski tečaj, bili bi zadovoljni. Samo, da bi prišli vsaj 1 leto prej do kraha. Tega nam pa ne dovolijo vsled slabih gmotnih razmer in izčrpanih fizičnih moči. Za nas ni denarnega kritja. Za gimnazijce je pa dovoljen tečaj že od februarja do konca julija. Tem je na razpolago na našem zavodu vse, profesorji, denarno kritje in vadnica. Ali gimnazijci si ne štejejo v sramoto, da nam krajevo kruh. Zato se obračamo na javnost in na vse učiteljstvo, da nam pomore v naši pravici. — Dijaki-vojaki, III. let. drž. učit. v Ljubljani.

= Tečaj za deška ročna dela na Českem. — Tovarišem in tovarišicam, ki so se prijavili za počitniški tečaj deških ročnih del, sporočam sledeče:

Priglasnice sem poslal že pred 1 in pol mesecem višjemu šol. svetu v Ljubljano, da določi odnosno razpiše s kratkim rokom natečaj udeležnikov. Tov. instruktor ministristva prosvete v Pragi g. Milan Šilka mi piše, da je nam Slovencem zagotovil pet mest v tečaju v Val. Meziřici pet pa v tečaju v Uher. Hradišti. Tečaja bode trajala po 4 tedne, mogoče tudi dalje časa. Pismo sem poslal kot vse drugo tudi višjemu šolskemu svetu, da sklepa o podpori in določi udeležnike.

Želim, da bi nam šlo vse po sreči, za kaj tečaje deških ročnih del in šolskih delavnic nam je potreba kot ribi vode.

V Tržiču, 11. junija 1920.

Albin Lajovic

= Šolski list. Dosedaj sta izšli dve številki tega lista, in sicer s tvarino, ki je namenjena za obravnavo v jeseni in pomladi. Iziti imata še dve številki s tvarino za zimo in poletje. Založnica Učiteljska tiskarna bo vse storila, da bosta tudi ta dva dela učiteljstvu, oziroma šolski mladini še pred prihodnjim šolskim letom na razpolago. — Od mnogih strani čujemo pritožbe o previsoki ceni Šolskega lista. Mi pa trdimo, da je to najcenejša novodobna učna knjiga. Le primerjajte njene cene s cenami drugih šolskih knjig, ki izhajajo v sedanjosti dobi — pa se preverite o naši trditvi. Cene: 5 K, 8 K, 14 K so v primeri s predvojnimi cenami res horendne, toda tem cenam se bo treba privaditi, kakor smo se morali privaditi cenam za sladkor, kavo, moko, mleko, vino itd. Pol litra vina naj si pritrga od ust učenecv oče, pa ima plačano učno knjigo. Nikakor pa ne moremo pričakovati v doglednem času, da bi cene tiskovinam padle; vse tiskariške potreščine, osobito pa papir se še vedno podražujejo in nihče ne ve, kdaj bodo dosegle svoj višek. Ker pa nimamo cenejših knjig, ne bo preostajalo drugega, kakor da sežemo po Šolskem listu. — Nikakor pa nočemo izrabljati sedanjih razmer v spekulativne namene. Zato smo se namenili, da bomo stisnili vsebino ostalih dveh števk na najskrajnejšo mero. Etične tvarine bo skoro dovolj v dveh prvih številkah. Ta del se bo dopolnil samo z onimi berilnimi sestavki, ki se nanašajo na zimo, oziroma na poletje, obenem pa se bo zaokrožila tvarina iz realij tako, da bo za vsako stopnjo popolna. — Še nekaj! Poleg mnogostranske pohvale smo čuli tudi nekatere splošne — pavšalne kritike kakor: „Šolski list vobče ne ugaja!“ — Nam ni na hvali in tudi graje se ne bojimo. Naše stremljenje je bilo realno: ustvariti smo hoteli nekaj dobrega. V koliko se nam je to posrečilo, o tem naj sodi učiteljstvo. Zato prosimo stvarne in stroge ocene. Vsak, kdor je poučeval na podlagi Šolskega lista, naj nam naznani, kaj mu je ugajalo, kaj ne; kaj naj se izpusti v prihodnjih čitankah, kaj naj se dopravi, kaj naj se izpopolni in izboljša. Če bo sodelovalo pri tem delu vse učiteljstvo na ta način, potem dobimo v resnici dobre, popolne nove čitanke. In to je glavni smoter Šolskega lista.

= Podražavljenje trgovske šole v Ljubljani. Bivši deželni odbor kranjski je ustanovil leta 1908. Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani, ki je obsegala v začetku deški oddelek in Zadržno šolo ter se je leta 1913. toliko razširila, da se ji je priključil tudi poseben dekliski oddelek. Absolventje in absolventinje šole so dokazali v svojih praktičnih poklicih, da dosega šola docela svoj namen. Zanimanje za šolo je od leta do leta večje, ker se je javnost prepričala, da prihaja iz šole za prakso dobro poraben naraščaj. V tekočem šolskem letu obsega šola 7 razredov z 260 učenici in učenkami. Šola je vzdrže-

vala dežela Kranjska. Ker je prešla uprava bivše dežele Kranjske v državno upravo, je prevzela država z budgetnim letom 1920/21 tudi Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani v svojo upravo ter jo je izpremenila v **Državno dvorazredno trgovsko šolo**. Pridržala je vse dosedanje učiteljske moči in je izročila vodstvo dosedanemu ravnatelju Josipu Gogalu.

— **Dijaštvo meščanske šole v Krškem** je uprizorilo v prid revnih dijakov dne 29. maja, 3. junija in 6. junija 1920 v sokolski dvorani dvodejanko — opereto za mladino „Gorska kraljica“. Opereta je holandskega izvirnika; po nemškem prevodu jo je priredilo za slovenski oder učiteljstvo meščanske šole v Krškem. Vprizoritev je uspela v vsakem oziru hvalevredno. Marsikdo je dvomil, je li mogoče komplicirano, dve uri trajajočo opereto vprizoriti s 13 do 16-letnimi deklicami in dečki. Opereta namreč zahteva v prvi vrsti dobrih in izvežbanih pevki in pevcev, v drugi vrsti rutiranih igralcev in igralcev. Vsak dvom je razpršilo sodelujoče dijaštvo s krasnim petjem in vrlo dobro pogojeno igro. Občinstvo je vsakokrat napolnilo dvorano in se divilo lepemu petju in igri ter sodelujoče s hrupnim odobravanjem opetovano poklicalo na oder. Da je prireditev tako izborna uspela, je zasluha učiteljskega zbora, ki je v skupnem delu pokazal, kaj se zamore s pridom doseči. Posebna čast gre strokovnemu učitelju Vutkoviču, ki je naštudiral in dirigiral pevski part. Iz prijaznosti je sodeloval krški salonski orkester z njemu lastno virtuosnostjo.

— **Kolkovanje vlog, prošni, pritožb itd.** Po določilih začasnega zakona o najnujnejših fiskalnih odredbah z dne 4. aprila 1920, (Uradni list z dne 11. maja 1920) se morajo kolkovati vse uradne vloge, ker se nekolikove in nezadostno kolkovane vloge vračajo vložniku, kar mu napravi stroške za poštnino ne glede na to, da se tudi rešitev zakasni. Pritožbina za splošne vloge na administrativne oblasti, na katere se želi pismena rešitev, znaša 12 kron, in sicer stalna kolkovna pristojbina za vlogo 4 K, občna pristojbina za pismo no odločbo pa 8 K.

— **Na obeh slovenskih gimnazijah v Ljubljani**, to je na prvi državni gimnaziji v Tomanovi ulici in na realni gimnaziji na Poljanah, se bodo vpisovali učenci za prvi razred š. l. 1920/21 dne 29. junija t. l. od 8.—12. ure, sprejemni izpiti pa bodo 30. junija od 8. ure naprej. — K vpisovanju je prinesli obiskovalno izpričevalo in rojstni (krstni) list.

— **Kr. državna realka v Ljubljani**. Vpisovanje učencev za prvi razred šolskega leta 1920 in 1921 se vrši v nedeljo 27. junija od 9. do 12. ure. Učenci naj pridejo v spremstvu staršev ali njih namestnikov in naj s seboj prineso krstni list, obiskovalno spričevalo in potrdilo o cepljenju koz. Vnanji učenci se lahko že preje zglase pismeno. — Vzprejemni izpiti iz veronauka, slovenščine in računstva se prične točno ob osmi uri v sredo 30. junija.

— **Vpisovanje v I. letnik moškega in ženskega učiteljskega v Ljubljani** bo dne 30. junija od 8.—12. ure. Sprejemni izpiti se prične dne 1. julija ob 8. uri. Učenci, ki so dovršili z ugodnim uspehom 4. razred meščanske ali srednje šole (liceja), se sprejmejo brez izpita. Podrobnosti so razvidne iz obvestila na deski v veži šolskega poslopja. — Ravnateljstvo državnega učiteljskega v Ljubljani.

— **Lepo mesto za učit. zakonski par**. Ravnokar sta razpisani službi nadučitelja in učiteljice v Svetinjah pri Ormožu, v rojstni fari Stanka Vraza. Kraj leži na malem gričku sredi ljutomersko-ormoških goric za cesto, ki vodi iz Ljutomera v Ormož in je od slednjega oddaljen dobro uro hoda. Iz Ormoža pa vozi dnevno tudi pošta. — Ker se starejši tovariši sedaj potegujejo večji del za službo v mestih ali blizu njih, da lahko pošiljajo svoje otroke v srednje šole, ti službi nista izključeni za kak mlajši učiteljski zakonski par. Kompetenčni termin do konca t. m.

— **Podobe za šolo in dom** so kaj lepo in primerno učilo ter razvedrilo mladini. Zaloga šolskih knjig v Ljubljani jih ima na razpolago večje število. Natisnjene so na lepem dobrem papirju. Barvane podobe so: Trnjalica, Janko in Metka, Volk in kozice in pa Libuša. Nebarvane so naslednje: Podobe iz stare in nove zaveze (pet različnih podob), Marijina legenda, Rimsko pristanišče, Huni (2 različni podobi), Romanski grad, Roman, samostan, Srednjeveško mesto, Obleda mesta (2 različni podobi), Turki oblegajo Dunaj (2 različni podobi), Mestno življenje, visoko gorovje in ravnina, Zima, Pasji tipi, Zaleznike zgradbe, Križariji, Solina Wieliczka, Življenje kinetov, Življenje na cesti, Hrišča romanskega sloga, Sv. Severin, Visoko gorovje, Levi, Viteški turnir, Drobica,

Vinstvo, Praga, Iz mesta, Prva pomoč v nevarnostih. Sajenje sadnih dreves. Šolska vodstva opozarjamo na te jako lepe in poučne slike in jim jih toplo priporočamo v nakup. Cena barvanih slik je 1 K, nebarvanih 50 v. Naročiti jih je najmanj deset. Kdor naroči celo serijo, dobi 20 odstotkov popusta.

— **Himen**. V Rušah se je poročil dne 6. junija t. l. tovariš Davorin Lesjak z gđ. Eliso Sernčevno, trgovčovo hčerko iz znane Maroltove rodbine. Bilo srečno!

— **Članarina in darila za učiteljski konvikt** za l. 1920. Učiteljski zbor II. mestne deške ljudske šole v Ljubljani 200 K pokroviteljine namesto venca na krsto r. g. kateheta, opatu Janezu Smrekarju. Posnemanja vredno! Ivan Semrl 10 K in Pavla Semen 10 K, oba iz Lesca. — Mina Malenšek iz Blagovice 4 K. Hvala!

Neodrešena domovina.

— **Impozanten shod političnega društva „Edinosti“ pri Sv. Luciji ob Soči**. Dne 30. pr. m. se je vršil pri Sv. Luciji ob Soči shod političnega društva „Edinosti“. Shod je otvoril nadučitelj Rakovšek, govorili so dr. Wilfan in dr. Slavik iz Trsta, župnik Abram o gospodarskih vprašanjih, dr. K. Podgornik iz Gorice o naših zahtevah in pritožbah v jezikovnem in šolskem oziru, potem še tolminski dekan Rojec in vikar Belč. Resolucija v jezikovnih in šolskih zadevah protestira proti kršenju jezikovnih pravic slovenskega prebivalstva na vseh poljih in v vseh ozirih, proti krivicam, ki so jih zagrešile okupacijske oblasti na šolskem polju in zahteva polno jezikovno enakopravnost, obnovo vseh šol in prenehati mora lov na slovenske otroke za italijanske šole. Shod je bil impozanten, obisk velik, razpoloženje žarko, vse resolucije so bile sprejete z navdušenjem. Zborovanju je prisostvoval odposlanec Tolminskega komisarija Rinaldi in en karabinjer. Skrbno sta poizvedovala, kdo bo govoril, motila pa nista shoda, ki je bil, kakor poroča „Edinost“, dostojna in odločna manifestacija ljudstva, ki si je kljub vsem težavam ohranilo krepko in nevpogljivo voljo do življenja in svobode. Poznalo se je ljudstvo, kako mu je ta shod dal opore in okrepčila.

— **Klic po šolstvu**. „Goriška Straža“ z dne 27. maja objavlja trpke besede na naslov jugoslovanskih mirovnih delegatov, besede, ki izven kot zadnji klic obupajočih bratov v zasedenem ozemlju. Odstavek, ki se nanaša na naše šolstvo, se glasi: „Vsaka kulturna država skuša svoje podložne neuke ali nekulturne narode povzdigniti h kulturi. Italija pa skuša kulturni slovenski narod pahniti med analfabete s tem, da mu zapira šole. To je barbarstvo Italije! — Če jugoslovanski delegatje sklenejo z italijanskimi delegati v Pellanzi sporazum, ne da bi nam Slovencem, če že ni drugače mogoče, zagotovili avtonomije, da bomo imeli svoje šole in da ohranimo svoj jezik, tedaj naj vse skupaj hudič vzame!“

— **Izpiti učne usposobljenosti za ljudske šole**. Gen. civ. komisariat sporoča, da bodo imeli izpiti učne usposobljenosti za ljudske šole praktični značaj, in bo tedaj vse izpraševanje težilo za tem, da ugotovi izprašaneve zmožnosti v učni metodi, ki jo je uporabljal pri posameznih predmetih v ljudski šoli. V ustmenih in pismenih nalogah se bodo obravnavale le glavna vprašanja iz pedagogike in metodike. Izpraševalne komisije se bodo ozirale po potrebi tudi na navedbe v prošnjah izprašancev z oziroma na italijanska dela, ki so jih podrobneje proučili. Kandidati pa morajo vsaj v glavnem poznati šolsko zakonodajo starih in novih pokrajst Italije in njenih pred in pošolskih institucij. Pri ustmenih in pismenih preizkušnjah bodo izpraševalne komisije presodile, če je izprašanec o poznane učnega jezika toliko, da tudi omogoča pri učencih učne uspehe, ne samo v jezikovnem oziru, ampak tudi v ostalih predmetih šolskega pouka. Po uspehu izpraševanja bodo iste komisije presodile izprašancevo splošno izobrazbo in bodo po potrebi izpraševali tudi iz leposlovnih, zemljepis. in zgodovinskih del Italije, o katerih bodo izprašanci navedli v svojih prošnjah za pripustitev k izpitu, da so jih natančneje obdelali. V olajšavo študija italijanske šolske zakonodaje priporoča oblast „Zbirko okrožnic in ukazov italij. oblasti“, ki obravnavajo preuredbo šolstva v okupiranem ozemlju od junija 1915 do danes. Zbirka izide v kratkem in se razpošlje vsem šolskim vodstvom. Imenovala se bo „Šolska zakonodaja“. (Legislazione scolastica di A. Namias). Pozivajo se vsi civ. komisariati in okrajni šolski nadzorniki, da v najkrajšem času organizirajo na zahtevo učiteljstva tečaje za šolsko zakonodajo, pedagogiko in metodiko, da se tako uspešno pripravijo

učit. kandidati na izpite. Programi, predavatelji in knjiž. kjer naj se tečaji obdržijo, se določijo v sporazumu z gen. civ. komisariatom, ki bo nosil tudi vse denarne stroške. Da dobijo učiteljski kandidati zadosten čas za študijsko pripravo, se določi termin izpitom usposobljenosti na prve dni julija t. l. Rok za vlaganje prošenj je bil podaljšan do 20. maja t. l. V dobi do julija meseca se bo določila tudi vrednost izpričeval učne usposobljenosti, pridobljenih v okupiranem ozemlju z ozirom na ona, ki so bila pridobljena na učit. učiliščih v starem kraljestvu.

— **Izpiti zrelosti na slov. učiteljsku v Gorici**. K izpitu se je prijavilo 25 kandidatov in 13 kandidatkinj. Zrelih je 6 kandidatov in 8 kandidatkinj. Ponavljalni izpit iz 1 predmeta imajo 4 kandidatje, z 2 predmetov 10 kandidatov in 3 kandidatkinje, reprobiranih je 5 kandidatov, odstopili ste 2 kandidatkinji. Oktobra lanskega leta so bili dobili 4 kandidatje ponavljalni izpit z 2 predmetov, 3 so bili od teh proglašeni za zrele. 1 mora ponavljati cel izpit. — „Goriška Straža“ z dne 20. maja pristavlja tem podatkom: „To so pač klavni uspehi, ki potrebujejo nekoliko komentarja: izpraševalna komisija ima dolžnost, ugotoviti sposobnost mladih učiteljev in učiteljic, ki so poklicani v vzgojo našega naroda. „Kakoršni so učitelji, tak bo narod!...“ Drugič so ti kandidatje žrtve žalostnih šolskih razmer. Kako naj se pač naučijo materinščine, pedagogike, matematike in še drugih 14 predmetov brez šole, brez učnih sredstev, brez vadnice in brez profesorjev? Ako vlada ni hotela otvoriti zavoja, bi bila pač lahko dovolila zaposlovalni tečaj, kakor so bili med vojno. Zato je bilo na razpolago profesorjev z ravnateljem vred, ki bi bil prav radi prevzeli pouk na takem tečaju, in uspehi bi bili gotovo boljši. Kakor slišimo, je ravnatelj pri zaključ. seji predlagal, naj se s prihodnjim šolskim letom otvori učiteljske z vadnico vred, in je naprosil vladnega zastopnika profesorja Lorenzonija, naj v svojem poročilu opozori vlado na dejstvo, da se bodo med Slovenci injske Benečije začele širiti vrste analfabete, ko smo pred vojno šteli le 3-4 odstotke analfabetov.“

— **Italijanska šola v Tolmini**. Iz Gorice poročajo, da se otvori v slovenskem Tolminu italijanska šola za 10 italijanskih nedomačih otrok. V Gorici pa čaka na otvoritev slovenske šole 700 slovenskih otrok! Ali italijanske oblasti nočejo nič slišati o otvoritvi slovenske šole v goriškem mestu. To je krivica, to je zločin, ki vpije do neba, ki kliče na noge ves kulturni svet. Ko so prišli Italijani v deželo, so razglasili, da Italija, velika država svobode, da Slovencem šole v slovenskem jeziku, več, kakor jih je dala Avstrija. To se je lepo slišalo, ali verjeli nismo, ker nas politična zgodovina uči, da Italijan še ni nikdar držal besede.

— **Prvo „Zgodovino Italije“** v slovenskem jeziku za ljudske, meščanske in srednje šole je priredil goriški učitelj Viktor Bandelj. Knjigo je izdal „Istituto Evtoriale Scientifico“ v Trstu.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tov. G.: „Zdravilski dom“ pride prehodnič na vrsto! Pozdrav! — Tudi druge sotrudnike, ki ne najdejo v današnji številki svojih prispevkov, prosimo, da potrpe do prihodnjega tedna!

Gosp. prof. F. S.: Pričnemo priobčevati čimpreje. Hvala in priporočilo!

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklap upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

LVII. izkaz.

Po 40 K: Simon Rud. — Št. Iij ob Dravi. Po 27:50 K: Elza Kukovčeva — Stoprce, p. Rogatec. Po 20 K: Golob Janko, Pogačnik Janko — Raka; Šulin Matko — Dole pri Litiji. Po 10 K: Milka Voukova, Zinka Persičeva, Lojzika Weissova in Malka Malenškova — Raka. — Današnji izkaz 167:50 K. Prej izkazanih 22.492 K. Skupaj 22.659:50 K.

Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Šolski list 2. številka.

I. stopnja za 2. in 3. šolsko leto. Uredil Lj. Černei. Cena 5 K.

II. stopnja za 4. in 5. šolsko leto. Uredil A. Rapč. Cena 8 K.

III. stopnja za 6., 7. in 8. šolsko leto. Uredil P. Flerč. Cena 14 K.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina. 2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. maja 1920 K 193.811-07.

Hranilne vloge se obrestujejo

po 4 %.

Uradne ure: Vsak četrtak in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Na dopise brez vposlanih znamk za 2 K se ne odgovarja.

Spominjajte se rezervnega sklada „Zaveze“!

Knjigarna „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani

Frančiškanska ulica 6. — Podružnica: Simon Gregorčičeva ul. 2.

se priporoča za nabavo vsakovrstnih znanstvenih in leposlovnih knjig, mladinskih spisov in šolskih potrebščin.

Dokler traja zaloga priporočamo osobito sledeče knjige: po znižanih cenah:

Dr. Oswald: Srednješolska vzgoja po K 6—
G. Majcen: Metodika zemljepisnega pouka 3—
Ant. Rudež: „Gluhonemi“. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojeslovja 5—
Jon Baukart: Marko Senjanin — Slov. Robinson, broš. 14—
vez. 16—

Henrik Podkrajšek: Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Porabna tudi za obrtnonadaljevalne šole. Cena broš. 12—

Nadalje:

Slike regenta Aleksandra, lepo izvršene, vel. 50×68 cm 20—
Črnilo za šole in urade v steklenicah po 1 liter 14—
„ „ „ v manjših steklenicah 5-70
Rdečilo „ „ „ v malih steklenicah 2-50